

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

UNHCR
The UN Refugee Agency

T.C.
MARDİN VALİLİĞİ
İL GÖÇ İDARESİ
MÜDÜRLÜĞÜ

25-27
EKİM
2022

ULUSLARARASI GÖÇ VE YÜKSEKÖĞRENİMDE GÖÇMENLER KONGRESİ

ÖZET KİTAPÇIĞI

AHLAK
BİLGİ
ÜRETİM

25-27
EKİM
2022

ULUSLARARASI GÖÇ VE YÜKSEKÖĞRENİMDE GÖÇMENLER KONGRESİ

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

UNHCR
The UN Refugee Agency

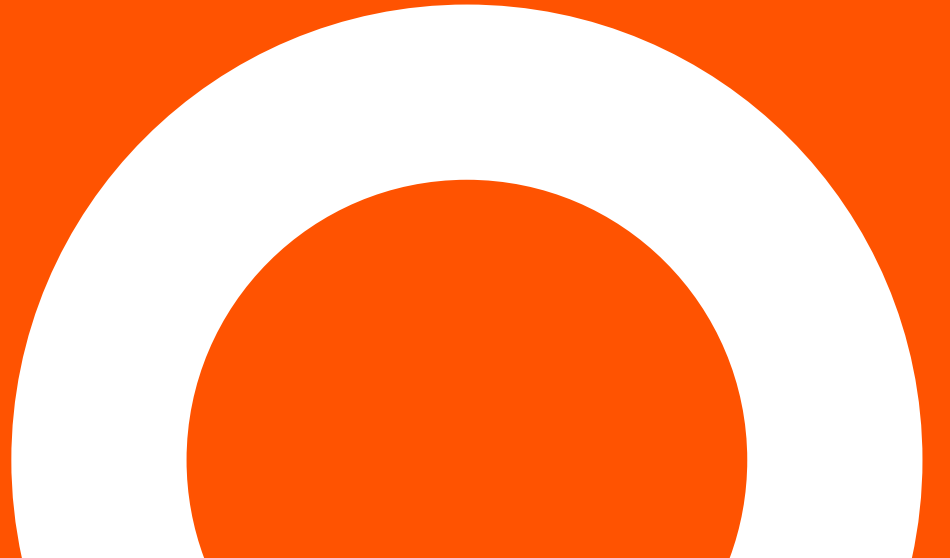
T.C.
MARDİN VALİLİĞİ
İL GÖÇ İDARESİ
MÜDÜRLÜĞÜ

25-27
OCTOBER
2022

INTERNATIONAL CONGRESS ON MIGRATION AND
MIGRANTS IN HIGHER EDUCATION

AHLAK
BİLGİ
ÜRETİM

İÇİNDEKİLER

Göç ve Yabancılaşma: Göçmen Sinemasında Gurbete Düşme Örnekleri Üzerine Varoluşsal Bir Analiz/ Necip Uyanık	5
Türkiye’de Mantık Biliminin Gelişiminde Göçün Etkisi: Hans Reichenbach Örneği/ İbrahim Halil Çetres	6
Göç ve Felsefe: Deleuzecü Kavramlar Bağlamında Göç Üzerine Bir Derkenar/ Esra Arslan / Emre Yıldırım	7
Mülteciye Muhtacı: “Ben”in Başkasında Kuruluşu/ Yunus Cengiz	8
Uluslararası Öğrencilerin Kültürleşme Stresi ve Kültürleşme Durumları: Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden Örnekler/ Hakan Gülerce / Aysel Yıldız / Özlem Ozan / Figen Ünal	9
Üniversite Öğrencilerinde Göçmenlik Algısı: Karşılaştırmalı Bir Analiz (İstanbul-Şırnak Örneği)/ Kayhan Bayram / Fatma Nur Şengül	10
Dijital Çağda Beyin Göçünü Yeniden Düşünmek: Geri Kazanım Ağları Üzerine Stratejiler ve Öneriler/ Fuat Güllüpnar	11
Harran Üniversitesi’ndeki Suriyeli Öğrencilerin Geri Dönüş Eğilimleri/ Mehmet Şahin / Mahmut Kaya	12
Mardin Artuklu Üniversitesi’ndeki Suriyeli Üniversite Öğrencileri: Analitik Bir Durum Tespiti/ Sıtkı Karadeniz / Hıdır Apak / Ahmet Bütün	13
Suriyeli Öğrencilerin Yükseköğretim Deneyimleri: Harran Üniversitesi Örneği/ Mahmut Kaya / Hatice Şahin	14
Integration of Kilis 7 Aralık University’s International Students into the Higher Education System: Experiences, Challenges and Suggestions/ İbrahim Efe / Yusuf Avar / Muhammed Mücahid Dalkılıç	15
Gıda ve Göç Yaklaşımları: Kök Salmak, Var Olmak ve Aidiyet/ Özge Çopuroglu	16
Geçici Koruma Statü Sahipleri Hakkında Sınır Dışı Edilme İşlemleri/ Rıdvan Akın / Abdulhalim Yılmaz	17
Medya Alanı ve Göçmen İlgisi: Göçmen Üniversite Öğrencilerinin Medya Tüketim Pratikleri/ Gökhan Gökgöz	18
Göçmen Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Uyum Sorunları ve Çözüm Önerileri/ Tayyar Tepe	19
Türkiye’deki Suriyeli Akademisyenler ve Sosyo-Kültürel Uyum/ Nebile Özmen ...	21
Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyal Uyum ve Sosyalleşme Programlarının Başarısı ve Deradikalizasyon Etkisi/ Alptekin Cihangir İşbilir	22
Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yaklaşımı ile Göçmen Yükseköğrenim Öğrencilerinin Dil Uyumluları için Stratejilerin Belirlenmesi/ Serkan Eti	23
Suriyeli Sığınmacıların Yükseköğretime Erişimi: Hatay Örneği/ Mehmet Duruel ..	24
Suriyeli Öğrencilerin Yüksek Öğrenime Erişimlerinin Sosyal Boyutu ve Zorluklar/ Z. Banu Dalaman Mine Demirtaş	25

Akademik Başarının Zorlu Yolları: Eskişehir'de Mülteci Lise Öğrencilerinin Yoksullukla Baş Etme Stratejileri/ Fuat Güllüpinar / Mehmet Aksoy	26
“Türken Raus” ve “Suriyeliler Dışarı”: Türkiye'deki Mülteci Karşıtı Partilerin Söylem Analizi/ Serdar Yıldırım	28
Alman Yazılı Basınında Mülteci Olgusu: İnsan Hakları Bağlamında Suriyeli ve Ukraynalı Mülteciler Üzerine Bir Karşılaştırma/ Abdulkadir Sonakalan	29
Reading The European Union Migration Policy on Syrian Migration/ Sibel Yanık Aslan	30
Küresel Jeopolitik Risk, Göç Korkusu ve Göç-Epu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Amerika, Almanya, Birleşik Krallık ve Fransa Örneği/ Atakan Durmaz / Esranur Demirci	31
Migration And Human Security/ Suat Dönmez	32
Milli ve Dini Tahayyül Mekanları: Göçmen Camileri ve Türkiye'den ABD'ye Göç/ Z. Selen Artan	33
Göçmen Emeğinin Özümsemesi ve Ağ Etkisi: Amerika Birleşik Devletleri ve Osmanlı Göçmenleri Üzerine/ Avni Önder Hanedar / Elmas Yıldız Hanedar	34
Amerika Birleşik Devletleri'nde Yerel Göç Uygulamaları: Sanctuary City (Sığınak Şehirler) Üzerine Değerlendirme/ Özkan Durna / Esra Dik	35
Muş İlinde Sosyal ve Kültürel Gerekçelerle Yurt Dışına Göç Eden Genç Nesilin Ülkeleri/Memleketleri ile Bağ Kurma Pratikleri/ Rukiye Satılmış	36
Göçmen Yükseköğrenim Öğrencilerinin İş Sağlığı Güvenliği Eğitimleri ve Zorunlu Stajlara Yönelik Yaşadıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri/ Serap Tepe	37
Göç Sonrası Ruh Sağlığının Sosyal Belirleyicileri/ Ali Eren Demir	38
Türkiye'deki Yükseköğrenimde Göçmen Gençler: Sağlık Alanındaki Öğrenim Süreçlerinin Yönetimi ve İşleyişi Bakımından Yeterlilikler ve Sorunlar/ Muhammed Fatih Ertaş	39
Türkiye'nin Göç Politikalarını Bütüncül Göç ve Kalkınma Yaklaşımı Bağlamında Değerlendirmek/ Ayşem Biriz Karaçay	40
التقسيم الفقهى للعالم وأثره في قضايا الهجرة والمهاجرين / Mohammad Rachid Aldershawi	41
الجوانب الإيجابية للهجرة في الأحاديث النبوية والآثار / Yâsir B. Muhammed Nuri Aldershawi	42
Göçün Dini ve Sosyal Hayat Üzerindeki Etkisi (Suriye Göçü)/ Barış Yaşar	43
الدراسات العليا للطلاب المهاجرين التحديات والصعوبات " قسم الدعوة - جامعة قطر أمودخا" / Muhammed Rashid S. Al-Marri	44
Sığınmacı ve Yerel Gençlerin Gözünden Zorunlu Göç Sürecinde İlk Karşılaşma Deneyimleri ve Değişen Algılar/ Berrin Çoban / Hakan Gülerce	45
Kentsel Ayrışma ve Gettolaşmanın Yeni Yüzü: Trabzon'da Arap Göçmenler/ Bahar Usta Bakı	46
Göç İçin Evlilik, Evlilik İçin Göç”: Ulus-Ötesi Bağlamda Evlilik Göçlerine Kadın Hayatlarından Bakmak/ Ayşula Kurt	48

Bağlanma Kuramı Açısından Göçün Kimlik Oluşumuna Etkisi/ Nagihan Seyis / Ali Rıza Abay	49
Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynlerinin Çocuklarının Eğitimlerine İlişkin Görüşleri/ Yakub Işiker Seyit Ateş	50
2023 Seçimleri Öncesi Siyasi Partilerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Politika ve Söylemlerinin İncelenmesi/ Yusuf Uslu	52
Türk Göçmenlerin Oy Verme Davranışlarının Karşılaştırmalı Analizi: Türkiye vs. Birleşik Krallık/ Çağlar Ezikoğlu	54
Diaspora Savaşları: Diasporanın Bir Strateji Olarak Düşünülmesi/ Metin Uçar	55
Gender Based Violence against Refugee Women and Girls in Türkiye/ Musa Umut Can Yüksel	56

Göç ve Yabancılaşma: Göçmen Sinemasında Gurbete Düşme Örnekleri Üzerine Varoluşsal Bir Analiz

Necip Uyanık*

Bir yerden başka bir yere *göç etmenin* birçok nedeni olduğu gibi birçok sonucu da olacaktır. Bunların başında ekonomik sorunlar başı çekerken barınma, eğitim, sağlık, dışlanma gibi sorunlar da öne çıkar. Göç sonrası finans ve barınma sorunu gibi problemler politik çözümler sayesinde giderilebilir iken *gurbete düşme* engellenecek ve çözülebilir bir durum değildir. Dolayısıyla burada *yabancılaşma* ve *varoluşsal krizler* kaçınılmaz olarak kendini gösterir. Zira varoluş sancısının en derinden hissedildiği ve insanın çocukluğundaki anlam arayışının ilk olarak yaşadığı coğrafyayla ilişkilendirdiği o büyüdü dünya göçle birlikte terk edilmiştir. Gurbete düşen kişi ait olmadığı bir dünyadadır ve bu hissin kuşattığı duygu durumuyla yaşamaya mecbur kalmıştır. Bu ise psikolojik ve varoluşsal bunalımların yaşanmasına zemin hazırlayacaktır. Böylece *yabancılaşma* ve *gurbete düşme* tam da burada varoluşun en hakiki ve somut bir yaşanmışlığı olarak devreye girer. Terk edilen ve göç edilen yer arasında sıkışıp kalan bireyler yaşama uyum sağlamakta büyük *sıkıntı* çeker. Tüm bu sürecin işlendiği veya bir bakıma resmedildiği edebiyat, şiir, tiyatro gibi birçok mecra vardır. Bu mecraların içinde belki de en etkili olanı ise sinemadır. Bu çalışmada da *gurbete düşmenin* göçmen sineması üzerinden nasıl ele alındığını tartışarak *göç* ve *yabancılaşma* arasındaki ilişkiyi *varoluşsal* ve *felsefi* bir bağlam üzerinden analiz etmeye çalıştık. Göç edenlerin karşılaştıkları dışlanmışlık ve düşmanlığın yanında başka bir diyarda olmanın oluşturduğu sendrom sinema örnekleri üzerinden değerlendirilecektir. Bu çalışma bu sorunu biraz daha canlı bir zemin olarak tanımlanan sinema üzerinden gösterebilmek ve göç sorununa dikkat çekmeyi hedeflemektedir. Bunu yaparken göç sinemasının tarihsel sürecinden de söz edilecek ve gerekli bağlantılar kurulacaktır. Çalışmanın amacı varoluşsal bir durum olan *gurbete düşme* ve *yabancılaşmanın* kökenlerinin neye veya nereye dayandığını ortaya koymak ve aynı zamanda bu sorunu *göçmen sineması* örneği etrafında analiz ederek interdisipliner bir tartışma üzerinden göç olgusunu ele almaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Yabancılaşma, Gurbete Düşme, Varoluşçuluk, Göçmen Sineması

* Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, necipuyanik@artuklu.edu.tr

Türkiye’de Mantık Biliminin Gelişiminde Göçün Etkisi: Hans Reichenbach Örneği

İbrahim Halil Çetres*

20. yüzyılda empirist felsefenin önemli temsilcilerinden biri konumuna gelen Hans Reichenbach 1891 yılında Almanya’da doğmuş, 1953 yılında Amerika’da ölmüştür. 1933-1945 yılları arasında Almanya Şansölyesi unvanını alan ve ırkçı bir politika uygulayan Hitler yönetiminden kaçarak Türkiye’ye sığınan Reichenbach ve ailesi 1933-1938 yılları arasında 5 yıl süreyle İstanbul’da yaşamıştır. Felsefe başta olmak üzere fizik ve matematik bilimleri ile ilgilenen Reichenbach, çalışmalarıyla gerek yaşadığı dönemde gerekse günümüzde bilim felsefesi alanındaki uğrak noktalarından birisi olmuştur. Reichenbach, Kant’ın bilgi kuramı ile Einstein’ın uzay ve zamanın göreliliği kuramları arasındaki ilgiden esinlenerek empirist bir bilgi kuramı geliştirmiştir. Bunun yanı sıra, çağdaş fizik bilimini geliştiren bilim insanlarının birçoğuyla tanışmıştır. Reichenbach’ın Rudolf Carnap ile birlikte kurduğu ve editörlüğünü yaptığı Erkenntnis dergisi, onun felsefi çalışmalarının çekirdeğini oluşturmuştur. Berlin’de başlayan bu akademik yolculukta bilimde “nesnellik” ve “gerçekçilik” kavramları ön planda tutulmuştur. Bilim felsefesindeki tartışmaların çoğunu şekillendiren felsefi zorlukları aşmayı planlayan Reichenbach, Viyana Çevresi düşünürleri arasında yer almaktadır.

Reichenbach’ın felsefe ve bilim camiasına katkıları, özellikle mantık, fizik felsefesi başta olmak üzere dilbilim ve etiği kapsar. Bu kapsamda, “tümevarım” ve “olasılık” gibi temel kavramları da irdeleyen Reichenbach, 1 Ağustos 1933’te yayınlanan kararname ile kurulan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Felsefe Bölümü öğretim üyesi olarak atanmış ve ülkemizde Mantık biliminin gelişimini etkilemiştir. Bu çalışma, göç etmek zorunda kalan bir düşünürün bir ülkedeki eğitim alanlarına nasıl etki edebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Bu amaca, Reichenbach’ın eserleri aracılığıyla Türkiye’de mantık biliminin gelişimine yaptığı katkıların denetlenmesiyle ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Reichenbach, Felsefe, Mantık, Türkiye.

* Dr. Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, ibrahimcetres@artuklu.edu.tr

Göç ve Felsefe: Deleuzecü Kavramlar Bağlamında Göç Üzerine Bir Derkenar

Esra Arslan* / Emre Yıldırım**

Göç, insanlık tarihinin ilk çağlarından beri devam eden, zorunlu ve/veya gönüllü olarak gerçekleşen bir mekân değiştirme eylemidir. Göçü gerçekleştiren özne, göç eylemi ile bir mekândan ayrılır ve başka bir mekâna girer. Yer değiştirme eyleminin mekânı bu noktada ulus-devletler olarak düşünülürse; göç, uluslararası göç olarak adlandırılır ve göç edenin kimliği devreye girerek -göç öznesinin ırkına, dinine, cinsiyetine veya hangi ulustan olduğuna bağlı olarak- göç öznesinin hareket alanını sınırlandırır. Göçmenin kimliği göç edilen mekânın/alanın hattını çizer. Küreselleşmenin insanlığa vadettiği “hareket edebilme özgürlüğü” aslında böylece kimlik ve aidiyet sorgulaması ile henüz elde edilemeden ortadan kalkar. Ulus-devletlerin var oldukları mekânı ve zamanı sahiplenmesi, göç edenin yeniden yer-yurt edinme çabasını ulus-kimlik çatışması ile “yersiz yurtsuzlaştırarak” sürekli bir ikilem yaratır. Göç eden kimlik ve aidiyet savaşı verirken aynı zamanda değişen mekânın yeni kodlarına maruz kalmaktadır. Bu çalışmada; felsefeyi kavram yaratma sanatı olarak tanımlayan Fransız filozof Gilles Deleuze’un “yersiz yurtsuzluk” kavramı üzerinden merkezci gelenek, merkezci geleneğin dayattığı kodlanmış kimlikler ve göç edenin sürekli ve tek yönlü yolculuğuyla ortaya çıkan aidiyetsizliği kapitalizm eleştirisiyle ele alınacaktır. Deleuze felsefesinde yersiz yurtsuzluk kavramı yer ve yurt edinmenin de ötesinde, düşüncenin bir merkeze bağlı olmamasını, hâkim düşünceye, kodlanmaya karşı durarak köksüzleşmeyi ifade etmektedir. Bu nedenle, Deleuze göçü mekânsal olarak sınırlandırmaz ve “yolculuk olduğu yerde bile gerçekleşse, aynı yerde kalmak için göç edilse dahi” şeklinde Nietzscheci bir ilavede bulunur. Dolayısıyla düşünme eylemini köksüzleştirme eğilimi taşıyan felsefi bir bakış açısının katkısıyla, bu çalışmada, göç edenin ulus-devletler karşısında verdiği kimlik mücadelesi, ulus-devletlerin kapitalizmin gücünü ve tahakkümünü bu mücadeleye karşı kullanması ve göç öznesini ulus kimliğine tehdit olarak gören ulus-devletlerin sürekli yeni kodlar üretmesinin anlamları değerlendirilmeye çalışılacaktır. Sonuç olarak, Deleuze felsefesindeki kavramların göç ile ilişkisi ve göçün felsefi zemindeki anlam arayışları bu çalışmada sorgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Deleuze, Yersiz Yurtsuz, Ulus Devlet, Kimlik.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi

** Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, eyildirim@bandirma.edu.tr

Mülteciye Muhtacız: “Ben”in Başkasında Kuruluşu

Yunus Cengiz*

Tıpkı benliğin kurulmasında olduğu gibi toplumların bir benliğe ulaşması süreç içerisinde oluşur ve bu sürecin birtakım halleri bulunur. İlk aşamada ya da halde toplum henüz kurumsal bir hüviyete kavuşmamıştır ya da kurumlar yeterince oturmamıştır. Bu hal, bir tür medine-öncesi duruma denk gelir. Bedavet durumunu ya da savaşlar, büyük göçler ve felaketler sonrası durumu bu kavramla izah edebiliriz. İkincisinde ise toplumsal kurumlar yerine oturmuş askeri, hukuki, eğitsel vb. alanlardaki kurumlar yerleşik bir vaziyete kavuştuğu gibi bu kurumların işleyişinde de belli bir standart işleyiş geçerli olmuştur. Toplumun bu haline ise medine hali diyebiliriz. Medine toplumsal benliğin yerleştiği bir hali ifade eder. Medinenin sahil bir minval üzere kurulu olması başkasını içine dahil etmesine bağlıdır. Bununla birlikte toplumda gelişen farklı saikler toplumu bir egolojiye dönüştürebilmektedir. Bu anlamda medine hali dağınık ilişkilerin sisteme kavuşması açısından bir kazanım olmakla beraber, toplumun üzerine katlanması açısından özgürlükten yoksun bir hal olarak da görülebilir. Tam da bu anlamda üçüncü bir hal kendi gerekliliğini dayatmaktadır. Bu hal ise toplumun dışından gelen ve topluma dahil olan göçmenler, mülteciler, sığınmacılar ve her türlü kitlesel katılımla meydana gelen yeni durumdur. Farklı grupların topluma dahil olmasıyla yerleşik kurallar, kurumlar ve kanunlar yapı sökümü uğramak zorunda kalır. Böylece toplumun birer kalıp olarak kendisine ürettiği sınırlamalar kalkar ya da gevşer. Bu ise toplumun önüne yeni fırsatlar ve imkanlar koyar.

Anahtar Sözcükler: Mülteci, başkası, Özgürlük, Medine, Medine-öncesi.

* Prof. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, yunuscengiz@artuklu.edu.tr

Uluslararası Öğrencilerin Kültürleşme Stresi ve Kültürleşme Durumları: Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden Örnekler

Hakan Gülerce* / Ayselin Yıldız** / Özlem Ozan*** / Figen Ünal****

Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sayısı her geçen yıl artış göstermekle birlikte, 2021-2022 akademik yılı itibariyle 181 farklı ülkeden 260.151 uluslararası öğrenci Türkiye’de öğrenim görmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın önemli unsurlarının başında uluslararası öğrencilerin yükseköğrenimleri süresince yaşadıkları olumlu ve olumsuz tecrübeler, uyum süreçleri, beklenti ve deneyimleri gelmektedir. Bu durum, ilerleyen dönemlerdeki uluslararası öğrenci hareketliliği üzerinde de oldukça belirleyici bir etkiye sahiptir. Yabancı bir ülkede öğrenim gören öğrencilerin karşılaştıkları temel sorun ve zorlukların başında ise genellikle dil, akademik başarı, finansal zorluklar, iletişim, sosyalleşme/yalnızlık, ev özlemi ve kişiler arası etkileşim gibi konular yer almaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, ağırlıklı olarak Ege bölgesi ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilerin “kültürleşme stresi” ve “kültürleşme durumları” arasındaki ilişkiyi veri temelli bir yaklaşımla anlayabilmektir. Bu bağlamda, çalışma Jieru Bai tarafından geliştirilmiş olan kültürleşme stresi ölçeği (2015) ve Declan Barry tarafından geliştirilmiş olan kültürleşme durumu (2001) ölçeğini kullanmıştır. Anket ilk olarak 180 uluslararası öğrenciye uygulanmış ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre anket Türkiye’ye yeniden uyarlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının gerek üniversitelerin uluslararası öğrencileri için yapacağı çalışmalara, gerek ilgili devlet kurumlarının bu alanda üretecekleri ve uygulayacakları politikalar için yol gösterici olması beklenmektedir. Kongrede, hâlihazırda Mayıs-Ekim 2022 ayları arasında 157 öğrenciye uygulanmış olan anketin ilk analiz sonuçları paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uluslararası Öğrenciler, Kültürleşme Stresi, Kültürleşme Durumu, Türkiye.

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi, hakangulerce@harran.edu.tr

** Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi, ayselin.yildiz@yasar.edu.tr

*** Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi, ozlem.ozan.yasar.edu.tr

**** Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, fgn.unal@gmail.com

Üniversite Öğrencilerinde Göçmenlik Algısı: Karşılaştırmalı Bir Analiz (İstanbul-Şırnak Örneği)

Kayhan Bayram* / Fatma Nur Şengül**

2010 yılında başlayan ve Arap baharı olarak tasvir edilen, Arap dünyasındaki protesto, siyasi ve silahlı ayaklanma gibi iç isyanların yaşandığı süreç, Suriye'ye de sıçrayarak büyük bir iç savaşa neden oldu. Suriye'de 2011 yılında başlayan ve yıllarca devam eden iç savaş, ülke içinde yüzbinlerce insanın ölmesi ve yaralanmasının yanı sıra, milyonlarcasının sığınmacı durumuna düşmesine sebep oldu. Bu durumdan en fazla etkilenen ülke kuşkusuz Türkiye olmuştur. BM verilerine göre ülkemizde 3.7 milyon geçici koruma altında bulunan Suriyeli yaşamakta ve bunların büyük bir kısmı kadın, yaşlı ve çocuklardan oluşmaktadır. Türkiye'de yaşayan sığınmacıları kimisi bir yük olarak görmekte, kimisi de ensar-muhacir ilişkisinde misafir gözüyle bakmaktadır. Türk milleti başta olmak üzere, devlet olarak Suriyeliler ülkemizde ve diğer ülkelerde yapıcı bir biçimde ağırlamakta ve birçok olanağın faydalanmaktadır. Türkiye'de kabaca Suriyeli göçmenler için olumlu ve olumsuz iki görüş belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. Çalışma kapsamında Suriyeli göçmenlere karşı olan tutum betimlenmeye ve bazı demografik değişkenler ışığında bu tutuma ilişkin farklılıklar açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda "Göçmen Algısı Ölçeği"nden faydalanılacaktır. Çalışmaya katılanların demografik niteliklerinin önemli olması sebebiyle, anket formundaki bu bölüm nispeten geniş tutulacaktır. Çalışmanın evreni üniversite öğrencilerinden örneklem grubu ise Şırnak ve İstanbul'da eğitim gören üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanan bu çalışmada kartopu ve amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak İstanbul ve Şırnak'ta eğitim gören üniversite öğrencilerine ulaşılmaya çalışılacaktır. Türkiye nüfusunun yaklaşık 13 milyonu gençlerden oluşmaktadır. Bu sayının ortalama 9 milyonu hâlihazırda üniversitede öğrenim görmektedir. Ülkemizin önemli bir kesimini oluşturan üniversitelilerin, Suriyeli göçmenlere yönelik algı ve tutumlarını ölçmek, araştırmamızın temel amacını meydana getirmektedir. İstanbul ve Şırnak'ta öğrenim gören üniversiteliler üzerinde yapılacak araştırma ile bu iki kentte yer alan üniversite gençlerinin görüşleri hem karşılaştırılacak hem de ikisi bir bütün olarak değerlendirilip genel bir yaklaşım geliştirilecektir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ileriye dönük ülkemizde hem toplumsal hem de devlet düzeyinde önemli veriler sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Göçmen, Üniversite Öğrencileri, Tutum.

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, kayhan-bayram@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Üniversitesi, fnyilmaz@aydin.edu.tr

Dijital Çağda Beyin Göçünü Yeniden Düşünmek: Geri Kazanım Ağları Üzerine Stratejiler ve Öneriler

Fuat Güllüpinar*

Bu araştırmanın amacı beyin göçü ile ülkesini terk ederek refah ülkelerine giden yüksek vasıflı göçmenlerin teknik becerilerini ve bilgilerini ayrıldıkları ülkeye transfer etme konusundaki tutumları ve stratejilerini anlamaya çalışarak, sosyal ağların bilgi, deneyim ve beceri transferindeki potansiyellerini ve rollerini tespit etmektir. Ayrıca, yüksek vasıflı insanların göç etmelerine neden olan faktörlerin yanı sıra ülkelere geri dönme imkanlarına ilişkin görüşleri ve tutumlarını etkileyen koşullar da soruşturulacaktır. Bu bağlamda, yüksek vasıflı insanların ülkelerinden ayrılmalarına neden olan koşullar, motivasyonlar analiz edildikten sonra yüksek vasıflı insanların ülkelerine geri dönmesini mümkün kılacak programlar ve stratejiler üzerine analizler yapılacaktır. Bu kapsamda, Dünyadaki beyin göçü örnekleri incelendikten sonra, göç eden yüksek vasıflı insanların göç motivasyonları ve dahil oldukları ulus-aşırı ağlar analiz edilecektir. Bu kapsamda, göç etmiş olan yüksek vasıflı göçmenlerin üye oldukları ve ülkeleriyle ilişkilerini sürdürdükleri sosyal, kültürel ve akademik dernek ve ağların bilgi, beceri, deneyim ve teknoloji transferinde ne tür işlevleri ve rolleri olduğu anlaşılmasına çalışılacaktır. Bu ağların bilgi ve beceri transferinde etkilerinin derinlemesine bir biçimde araştırılması, bu tür ağların işlevlerinin detaylı analizi için oldukça önemlidir. Ayrıca, yüksek vasıflı göçmenlerin gittikleri ülkelere uyum sağlama konusundaki tutumları ve anavatanlarına ilişkin tutumları da yoğun beyin göçü veren Çin, Hindistan örnekleri üzerinden araştırılıp, göç öncesi ve sonrasındaki tutum farklılıkları da analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Beyin Göçü, Yüksek Vasıflı Göçmenler, Dijitalleşme, Beceri Transferi, Geri Kazanım Ağları, Ulus-Aşırı Örgütler.

* Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, fgullupinar@anadolu.edu.tr

Harran Üniversitesi'ndeki Suriyeli Öğrencilerin Geri Dönüş Eğilimleri

Mehmet Şahin* / Mahmut Kaya**

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar sonucu birçok insan ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Milyonlarca Suriyeli başta Türkiye olmak üzere birçok farklı ülkeye kitlesel göçler gerçekleştirmiştir. Türkiye, bu kitlesel göçten en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Suriye'deki savaş süresinin uzaması ve göç edenlerin sayısal çoğunluğu Türkiye'de sosyal, ekonomik, kültürel vb. birçok alanda çeşitli sorunlara yol açmıştır. Suriyeli sığınmacılar etrafında yoğunlaşan tartışmalar son zamanlarda "geri gönderme" çerçevesinde yürütülmektedir. Genel olarak mültecilere ev sahibi toplum tarafından sunulan üç temel çözüm vardır. Bunlar; gönüllü geri dönüş, yerel entegrasyon ve üçüncü ülkeye yerleştirme olarak ifade edilebilir. Geri dönüş, uluslararası göç sürecinin önemli bir aşamasıdır. Hiç şüphesiz geri dönüşü etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Geri dönüş, göç eden çeşitli sosyal gruplar tarafından farklı algılanabilir. Bu çalışma, Harran Üniversitesi'nde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin geri dönüş eğilimlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, Suriyeli kitle içinde nitelikli bir sosyal grup olan öğrencilerin geri dönüş eğilimlerini ortaya koymaktır. Üniversite öğrencilerini odağa alan bu çalışma, sığınmacıların gönüllü geri dönüşüne dair eğilimlerinin incelenmesi ve yaklaşımlarının anlaşılması, ülkelerin geri dönüş politikalarına yön vererek geri dönüşün objektif değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ve derinlemesine bireysel görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen çalışma grubu, Harran Üniversitesi'nde farklı fakültelerde öğrenim gören kadın ve erkeklerden oluşan toplam 16 Suriyeli öğrenciden (6 kadın 10 erkek) oluşmaktadır. Araştırma bulguları tematik içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre öğrenciler arasında geri dönüşe olumsuz yaklaşanlar ve geri dönüşe şartlı olumlu yaklaşanlar olmak üzere temelde iki farklı eğilimin olduğu anlaşılmıştır. Suriye'deki güvenlik kaygısı, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, olumsuz yaşam koşulları, olumsuz ekonomik durum ve Türkiye'deki kalış süresinin uzaması, görece yerel entegrasyonun sağlanması, eğitim hayatı, vatandaşlık almış olmak gibi faktörler öğrencilerin geri dönüşe olumsuz yaklaşımlarına neden olmaktadır. Rejimin değişmesi, savaşın sona ermesi ve güvenliğin sağlanması gibi faktörler de öğrencilerin geri dönüşe şartlı olumlu yaklaşımlarında etkili olan faktörler arasındadır. Suriyeli öğrencilerin genel eğilimi dikkate alındığında geri dönüşün şu aşamada imkânsız algılandığı görülmektedir. Nitekim ilgili literatür dikkate alındığında Suriye'deki koşulların, ulusal ve uluslararası alanda kabul gören mültecilerin hukukunu gözeten gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüş kriterlerini içeren çerçeveden oldukça uzak olduğu görülmektedir. Son olarak geri dönüşün daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması için farklı sosyal gruplar üzerine çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli Sığınmacılar, Harran Üniversitesindeki Suriyeli Öğrenciler, Geri Dönüş.

* Öğrenci, Harran Üniversitesi, mhmtsahin060@gmail.com

** Doç. Dr., Harran Üniversitesi, mahmutkaya@harran.edu.tr

Mardin Artuklu Üniversitesi'ndeki Suriyeli Üniversite Öğrencileri: Analitik Bir Durum Tespiti

Sıtkı Karadeniz* / Hıdır Apak** / Ahmet Bütün***

Bu bildiri, Mardin Artuklu Üniversitesi'nde öğrenim gören Suriyeli öğrencilere yönelik durum tespiti yapmak üzere hazırlanan bir projeden üretilmiştir. Projede öğrencilerin gerek akademik alanda gerekse sosyal alanda karşılaştıkları sorunlar; eğitimin niteliği ve işlevselliği; öğrenciler ve akademisyenler arasındaki iletişim, sosyalleşme ve kültürel alışveriş; özellikle öğrencilerin üniversite eğitimi ve sonrasındaki meslekî beklentileri; üniversite, şehir ve genel olarak Türkiye ile ilgili algı ve tutumlarına ilişkin sorun alanlarının tespitini yapmak amaçlanmaktadır. Bu çalışma tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır. Suriye uyruklu 336 öğrenciye Survey Monkey aracılığı ile online anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı istatistik metodu ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular ise şu şekilde detaylandırılabilir: Katılımcıların %80.87'sinin (n=296) geçici koruma statüsüne sahip olup %54.9'u (n=201) Mardin ilinde yaşamaktadır. Büyük çoğunluğu Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (%28.1, n=103) ve İşletme (%28.1, n=103) bölümlerinde okuyan öğrencilerin %80.33'ü (n=294) %100 Arapça eğitim veren bölümlerde kayıtlıdır. Eğitim dili %100 Arapça olan bölümleri tercih edenlerin oranı %47.62 (n=140) şeklinde iken; %58.90'u (n=86) iş fırsatlarının daha da artacağına inandığı için Türkçe eğitim veren bölümleri tercih edebileceğini belirtmiştir. Katılımcıların %32.51'i (n=119), Türkiye'ye gelmeden önce Suriye'de bir üniversitede eğitim aldığını ve eğitiminin yarıda kaldığını ifade etmiştir. Üniversite tercihlerinde belirleyici etkenlerden biri ise, ailenin yaşadığı şehirdir ve bu oran katılımcılar için %45.36 (n=166)'dır. Öğrencilerin %67.21'inin (n=246) üniversite kayıt sürecinde herhangi bir sorun yaşamadıkları; %39.89'unun (n=146) okudukları bölümlerde başarılı oldukları; %56.56'sının (n=207) üniversite ve okudukları bölüm hakkındaki bilgileri sosyal medya öğrenci gruplarından takip ettikleri; ve %53.83'ünün (n=197) okuduğu bölümden çok memnun oldukları belirlenmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bilgiler hem politika yapıcılara hem de sosyal aktörlere, üretecekleri politikalarda başvurabilecekleri bir kaynak potansiyeli taşımakta, ayrıca alanda çalışmakta olan akademisyenler için de ilk elden bir veri oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Mülteci, yüksek öğrenim, istihdam, vatandaşlık, travma.

* Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, stkkaradeniz@gmail.com

** Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, hidirapak@artuklu.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi., Mardin Artuklu Üniversitesi, ahmetbutun@artuklu.edu.tr

Suriyeli Öğrencilerin Yükseköğretim Deneyimleri: Harran Üniversitesi Örneği

Mahmut Kaya* / Hatice Şahin**

Suriyeli göçmen kitlesinin temel problemlerinden biri de eğitimidir. Eğitim, ev sahibi toplumla entegrasyon/ bütünleşme, kayıp nesil riskini önleme, marjinalleşme ve radikalleşmeyi azaltma, ekonomik ve sosyal sermayeye kaynaklık etme ve yukarı doğru sosyal hareketliliğin aracı olarak göç sürecinde önemli bir faktördür. Bu çalışmanın konusu, Harran Üniversitesi'ndeki Suriyeli öğrencilerin sosyal ve akademik entegrasyon süreçleridir. Suriyeli üniversite öğrencilerinin gerek taşıdığı nitelikler gerekse ev sahibi toplumla göçmen kitlesi ve menşe ülke arasındaki potansiyel fonksiyonu bakımından önemli bir insani sermaye olması araştırma konusu bakımından önem taşımaktadır. Araştırma, nicel ve nitel yöntemleri birlikte kullanıldığı karma yöntemle yürütülmüştür. Veriler anket ve odak grup görüşmesi teknikleri ile elde edilmiştir. Çalışmada, üniversite içi mekânlar, eğitim sürecindeki aktörler, öğrencilerin akademik imkân ve fırsatları deneyimleme olanakları gerek üniversite içinde gerekse yerli halkla dayanışma ve dışlanma pratikleri gibi temel etkileşim ve ilişki biçimleri üzerinden akademik ve sosyal entegrasyonun ne aşamada olduğu ve nasıl işlediği öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre; savaş, göç ve diğer koşullardan kaynaklı sorunlarda; ekonomik sorunlar, dil, barınma, ulaşım, eğitime geç kalmışlık, belirli ölçüde dışlanma ve ayrımcılık, kampüs dışı sosyalleşme süreçlerine düşük katılım, istihdam anlamında gelecek kaygısı, düşük kitap okuma oranı, yetersiz hane koşulları, kültürel gettolaşma gibi faktörler ön plana çıkmıştır. Diğer yandan Suriyeli ve Türkiyeli öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri pozitif bir görünümde. Akademik ve idari personelden memnuniyet belirli bir seviyededir. Şanlıurfa, eğitim bakımından belirli ölçülerde bir cazibe merkezine dönüşmektedir. Harran Üniversitesi'nde eğitim alıyor olmak öğrencilerin yarısından fazlası için mutluluk vericidir. Araştırma sonuçları, belirli seviyede bir entegrasyon aşamasına varıldığını ancak halen aksayan ve tahkim edilmesi gereken yönlerin de bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kavramlar: Göç, Türkiye'deki Suriyeli Üniversite Öğrencileri, Entegrasyon, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi, mahmutkaya@harran.edu.tr

** Dr. Harran Üniversitesi, htcsn43@gmail.com

Integration of Kilis 7 Aralık University's International Students into the Higher Education System: Experiences, Challenges and Suggestions

İbrahim Efe* / Yusuf Avar** / Muhammed Mücahid Dalkılıç***

This paper presents the preliminary findings of a research project (BAP Project: .22.001 [D6]) intending to measure how effectively international students have integrated into the Turkish higher education system at Kilis 7 Aralık University (K7AU). It also tries to pinpoint any challenges the students have had and offer solutions. Therefore, considering the scope of the Council of Higher Education's internationalization mission and vision, the primary goal of the research is to establish the academic integration levels of international students studying at K7AU and to identify the obstacles they have encountered. Two sets of data will be used to achieve these goals.

To begin, a survey devised for this project will be used to determine the academic integration levels of the students, and the data will be evaluated using the SPSS program. Second, focus groups and in-depth interviews with students will be conducted and the information will be analysed in order to expound on the issues encountered by foreign students at the K7AU. The study also intends to give various recommendations based on quantitative and qualitative assessments and relevant findings. Understanding the integration levels and problems of international university students contributes to filling a huge vacuum in the research on refugees, which frequently overlooks the experiences of specific groups. Similarly, higher education policies rarely pay attention to or include the perspectives of international students. As a result, by considering the experiences of K7AU's international students—the majority of whom are refugees—the current study will shed light on their issues and contribute to the improvement of relevant public policies.

Keywords: International Students, Refugees, Kilis 7 Aralık University, Higher Education Policies.

* Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, ibrahimefe@kilis.edu.tr

** Öğr. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, yusufavar@kilis.edu.tr

*** Arş. Gör. Kilis Yedi Aralık Üniversitesi, muhammeddalkilic@kilis.edu.tr

Gıda ve Göç Yaklaşımları: Kök Salmak, Var Olmak ve Aidiyet

Özge Çopuroglu*

Yakın zamanda yemek ve siyaset arasındaki ilişkiye dair yapılan çalışmalar elverişli bir paradigma sunsa da, göçmenler, yemek ve kimlik konularına henüz yeterli derecede eğilmemiştir. Sadece gıda antropolojisi, gıda güvenliği ya da gıda kaynaklarına güvenli erişim noktalarına odaklanmak, -göçmen topluluklar göz önüne alındığında- yemeğin son derece siyasi olan kimlik, toplumsal uyum, birlikte üretme ve tüketme motifleri gibi pek çok temayı gözden kaçırmama tehlikesi içermektedir. Oysa yemek, göçmenlerin ve diasporik toplulukların sosyal yaşamlarında önemli bir rol oynar ve sürekli bir aidiyet duygusu yaratırken “eve” olan bağlılıklarını anımsatabilir. Yemek, kimlik, etnisite ve birlikte yemek yeme kültürü üzerine yapılan tartışmaların ardından, yemek tercihlerinin; hem dahil etme (göçmenler arasındaki ilişkileri yeniden onaylamaları bağlamında) hem de dışlama yoluyla ayrı göçmen öznelliklerinin ve grup kimliklerinin inşasını kolaylaştırdığı görülmektedir.

Bu çalışma konuya ilişkin teorik bir bakış açısı geliştirerek, gıdanın göçmenler ve ev sahibi toplum arasındaki etkileşimleri müzakere etmede oynadığı rolü, özellikle de göçmen gruplarına yönelik tutumları, politik ve ekonomik durumu, göçmenlerin yaratıcılığını ve melezleştirilmiş gıda kodlarının oluşumunu değiştirme potansiyelini ele almaktadır. Hane halkı hiyerarşileri ve toplumsal cinsiyet üzerine kurulu bir literatüre dayanan ek bir bağlam da göçmen hanelerdeki gıda tüketim şekillerinin, kendilerini içinde buldukları yeni sosyal ve çevresel bağlama göre nasıl değiştirdiklerine dair araştırma da sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Göç, Yemek, Diasporic Topluluklar, Kimlik, Aidiyet.

* Dr. Öğrt. Üyesi, Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, ocopuroglu@atu.edu.tr

Geçici Koruma Statü Sahipleri Hakkında Sınır Dışı Edilme İşlemleri

Rıdvan Akın* / Abdulhalim Yılmaz**

Savaş, silahlı çatışma, doğal afet, genelleştirilmiş şiddet gibi sebepler, kişileri veya toplulukları ülkelerinden ayrılmaya zorlamakta ve kitlesel göç akınlarına sebebiyet vermektedir. Uluslararası göçün bir cüzü olan zorunlu göç ve buna bağlı olarak oluşan kitlesel göç hareketlilikleri devletlerin sığınma/uluslararası koruma sistemlerine ciddi anlamda yük getirmektedir. Buna bağlı olarak devletler, yasama organları aracılığıyla uluslararası koruma rejiminden farklı rejimler ortaya koymaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kitlesel akınlara uygulanacak koruma rejimi ve statüsünü uluslararası koruma rejiminden farklılaştırmıştır. Uluslararası koruma rejimi içerisinde değerlendirilecek statüler mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma iken kitlesel göç hareketliliklerindeki statünün adı geçici korumadır. Kanun koyucu uluslararası koruma statülerini ve geçici koruma statüsünü farklı kategorize ederken statü elde etme usullerini de ayrı idari usuller şeklinde düzenlemiştir. Geçici koruma müessesesi, YUKK'un 91. Maddesi ile varlığını yasallaştırmıştır. 91. maddenin ikinci fıkrası ise geçici korumaya ilişkin düzenlemelerin neredeyse tamamını idare eliyle düzenlemeye yani yönetmeliğe bırakmıştır. Bu durum yasama yetkisinin devredilmezliği, idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından problemlili noktalar oluşturmaktadır. Sınır dışı etme müessesesi ise, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Dördüncü bölümünün 52-60. Maddeleri arasında düzenleme alanı bulmuştur. Yasama organı sınır dışı etme müessesesinin düzenlerken "yabancı" statüsü üzerinden müesseseyi oluşturmuştur. Yine kanun koyucu sınır dışı etme kararı alınacakları belirlerken uluslararası koruma kapsamında olanları ayrı bir fıkrada(54/1-i) belirlerken geçici koruma kapsamında olanlara ilişkin ayrı bir belirleme yapmamıştır. Bu belirlemelerden sonra çalışmamızda şu araştırma sorularına cevaplar bulmaya çalışılacaktır: 1-Geçici koruma statü kapsamında olanların sınır dışı edilmesine ilişkin kanun boşluğu bulunmakta mıdır? Yoksa 6458 sayılı Kanunda yer alan düzenlemeler geçici korunanlar hakkında sınır dışı edilme kararı verilmesinin hukuki dayanağını oluşturur mu? 2-Geçici koruma statüsünde olanlar sınır dışı edilmeyecekler kapsamına girerler mi? 3-Geçici koruma statüsü iptal edilmeden idare tarafından sınır dışı edilme kararı alınabilir mi? 4-Sınır dışı etme kararının mahkeme veya idare tarafından iptali halinde geçici koruma statüsünün tekrardan elde edilmesi mümkün müdür? Uygulamada buna ilişkin sorunlar ne yönde olmaktadır?

Anahtar Kelimeler: Sınır Dışı Etme, Geçici Koruma, Yabancı

* Ars. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, av.ridvanakin@gmail.com

** Avukat, İstanbul Barosu, avukathalim@yandex.com

Medya Alanı ve Göçmen İlgisi: Göçmen Üniversite Öğrencilerinin Medya Tüketim Pratikleri

Gökhan Gökgez*

Göç, toplumsal hafızadaki yerleşik konuların başında gelir. İnsanlığın büyük hikâyesi esasen bir göç anlatısıdır. Buna rağmen özellikle Sanayi Devrimi sonrası modern kapitalizm ve küreselleşme süreçleriyle birlikte her şey daha da hızlanmış- tır. Sanayi Devrimi ve beraberindeki işgücü ihtiyacı, kırdan kente göçü hızlandırıp modern kentleşme sürecinin inşasına imkân tanırken; küreselleşme ile birlikte ula- şım ve iletişimin hızlanması, emek ve sermayenin dünya ölçeğinde hareketini ve buna paralel işçi göçlerini mümkün kılmıştır. Modernleşme-küreselleşme ve göç süreçleri, insanların kimlik tasavvurları üzerinde de etki eder. Zira göç hareketi, yalnızca insanların mekân değişimi değildir; bununla birlikte kültür ve yaşam bi- çimleri de yer değiştirir: Yeni gelenler, eskinin yaşam biçimiyle bağ kurarak oradaki toplumsal sınırların genişlemesini sağlarlar. Kimliklerin farklılaşması ve çeşitlen- mesi mümkün olur. En nihayetinde bu çok-kültürlülük ve kültürlerarası etkileşim, kimlik üzerinde yapılandırıcı bir etki sağlar. Toplumsal aktörler kendi kimliklerinin yanında öteki kimlikten de etkilenecek yeni bir kimlik inşa ederler. Bu hibrit (melez) kimlik, bir tür toplumsal ve kültürel uzlaşma alanı olarak akışkan ve dinamik bir nite- liğe sahiptir. Medya ve onunla kurulan ilişki de bu kimlik inşa sürecinin önemli uğ- raklarından birisi olarak konumlanır.

Nitekim bu çalışma, Gaziantep kentinde yaşayan Suriyeli göçmen üniversite öğren- cilerinin Suriye medyasına ilişkin yönelimlerini anlamaya dönük bir araştırmadır. Bu kapsamda farklı disiplinlerde yükseköğrenim gören 50 göçmen genç ile mikro ölçekli bir anket çalışması yapılmış; Suriye medyasında takip ettikleri geleneksel iletişim mecralarına (gazete, dergi, radyo) ve bunun ötesindeki temel enformasyon kaynaklarına ilişkin nicel bir genel görünüm ortaya konmuştur. Ardından bu görü- nüme, göçmen üniversitelilerin dil güzergâhlarına ve medyayla kurdukları ilişkiyi anlamlandırma biçimlerine yaslanan etnografik veri eklenmiş; en çok takip edilen iletişim mecralarının yönetmenlerinden alınan ve yayın politikaları yanında onla- rın kendi toplumsal konumlarını tarif eden söylem parçalarıyla bu nicel görünüm nitel olarak derinleştirilmiştir. Genel olarak bakıldığında; göçmenleri bir tür fazla- lık olarak gören Türkiye medyasındaki hâkim haber üretim ve temsil biçimlerinin gençlerin bakışını Suriye medyasına çevirdiği söylenebilse de oradaki medya ilgisi- nin de yoğun olmadığı görülmektedir. Medyaya kendini bütünüyle kapamak ve Su- riye’de geride kalanlarla medya üzerinden bağ kurmak iki ana göçmen izleyici motivasyonu olarak ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Medya, Suriye, Gaziantep, Gençlik.

* Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, gokgozgokhan@yahoo.co.uk

Göçmen Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Uyum Sorunları ve Çözüm Önerileri

Tayyar Tepe*

İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan göç denilince ilk olarak bireylerin veya toplumsal grupların coğrafi anlamda geçici veya kalıcı olarak yer değiştirmeleri akla gelir (Özcan, 2017). Göç; göçmen olarak adlandırılan bir topluluğun bir coğrafi konumdan diğerine nispeten sürekli bir hareketi, daha önce hiyerarşik bir değerler kümesine veya değerlendirme niyetine dayanan karara bağlı bir etkileşim sisteminde meydana gelen değişikliklerle sonuçlanmasıdır (Mangalam, 1968). Tanım ayrıca göç hareketlerini daha genel olan hareketlilik kavramından (mobilité) ayırır. Çünkü hareketlilik ister geçici ister kalıcı olsun, farklı mesafelerde meydana gelen çeşitli bölgesel hareketleri içermektedir. Ravenstein'nın 1885' te yayınlanan çalışması, bilinen, göçle ilgili ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır (Yalçın, 2004). Araştırmanın teorik temeli, 19. yüzyılın ikinci yarısındaki gelişimi araştırma için temel itici gücü oluşturan sanayileşme ve kentleşme fenomenlerine dayanmaktadır. Ravenstein, 1885 ve 1889'da yayınlanan Göç Yasaları (The Laws of Migration) başlıklı iki makalede yedi göç yasasını incelemeye sunmuştur. Göç yasalarını şu şekilde özetleyebiliriz. Göçmenlerin önemli bir kısmı sadece kısa mesafeli göç edeceği yerleri tercih ederler. Bu kısa mesafeli göç, varış noktasında bir göç dalgası yaratma etkisine sahiptir. Ortaya çıkan bu göç dalgaları, daha fazla göçmeni barındırabilecek büyük ticaret ve sanayi merkezlerine doğru hareket etme eğilimindedir. Gelişmekte olan bu sanayi kentlerinin yerel nüfus yoğunluğu, büyük merkezlere göçün ölçeğini belirlemektedir. Ravenstein'a göre göç olgusunun bir boyutu, kademeli bir şekilde giderek azalan ve boşalan yerlerin yakın bölgelerden gelen göçmenler tarafından doldurulmasıyla açığa çıkan dalgalarıdır. Aslında, Ravenstein'ın ikinci yasası, birinci yasayı destekler veya açıklar nitelikte gibidir (Çağlayan, 2006). Yayılma ve emme süreçlerinde bir amaç birlikteliği gözlemlenir. Ravenstein'a göre göç başlı başına bir amaç değildir ve bireyler sadece istedikleri için göç etmezler. Göçün amacı, kentsel gelişimin ekonomik ve ticari faaliyetlerinden pay almaktır. Kentin gelirinden pay alma ya da daha iyi yaşama isteği yayılma sürecini beslemektedir. Beyin göçü özellikle gelişmekte olan ülkelerden dış göç nedeniyle çok iyi eğitilmiş insanların kaybını tanımlamaktadır. Diğer taraftan, beyin kazanımı ise gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere, çok iyi eğitilmiş insanları göç yoluyla kazanmasını tanımlamaktadır. Beyin göçü ve beyin kazanımı genel olarak tek yönlü akımlar olarak düşünülürken, beyin dolaşımı iyi eğitilmiş insanların gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasında yaptıkları iki yönlü akımı tanımlar. 1960'lar ve 1970'lerde, beyin göçü terimi temel anlamda gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere çok iyi derecede eğitilmiş ve yetenekli kişilerin dış göçü veya kaybı olarak tanımlanırdı. Gelişmiş olan ülkeler bu süreçte gelişen bilim ve teknoloji endüstrileri için gerekli olan insan kaynağını elde ederek kazananlar olarak görülürlerdi. Bu göç akımı temel anlamda bilimde, mühendislikte ve sağlık hizmetleri gibi genişleyen endüstrilere kendi yeteneklerini aktarabilen öğrencileri ve yüksek eğitilmiş ve çok yetenekli çalışanları kapsardı” (Bratram vd., 2017). “Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin artan nüfuslarına yeterli sosyal ve ekonomik imkanlar sağlayamaması, iç savaşlar, savaşlar ve bölgesel gerilimler gibi güvenlik endişeleri ve/veya insanları ülkesinde

* Öğretim Görevlisi, İstanbul Medipol Üniversitesi, ttepe@medipol.edu.tr

bugün bulamadığı birtakım değerleri uzak gelecekte dahi bulamayacağına inanması gibi sebeplerle birleşen Avrupa ülkelerinin bir yandan işgücü açıkları ve yaşlanma sorunu, diğer yandan sıkı göç politikaları neticesinde düzensiz göç (irregular migration) kavramı ortaya çıktı” (Yılmaz, 2014). Bu tanım ışığında, günümüzdeki göç çeşitlerinden olan sığınmacı göçü, mekik göç ve transit göç düzensiz göç başlığı altında toplanmaktadır.

Bu çalışmada ülkemizdeki bir devlet üniversitesinde farklı bölümlerde okumakta olan 370 uluslararası öğrencinin eğitim sistemimize uyum sorunları anket çalışması ile tespit edilmiş ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelime: Göçmen, Eğitim, Yükseköğretim.

Türkiye’deki Suriyeli Akademisyenler ve Sosyo-Kültürel Uyum

Nebile Özmen*

Suriye’de yaşanan iç savaştan sonra Türkiye’ye sığınan Suriyeliler arasında çok sayıda akademisyen yer almıştır. Bu akademisyenlerin bir kısmı Türkiye’de kalırken, bir kısmı da Avrupa ülkelerine geçmiştir. Türkiye’deki üniversitelerde kadro bulamayan ve farklı mesleklerde çalışan akademisyenler de bulunmaktadır. Bu çalışmada üniversitelerde akademisyen olarak görev yapmakta olan Suriyeli göçmenlerin Türk toplumu ile uyumu betimlenmiştir. Çalışmanın özgünlüğü ise, akademisyenlerin Suriyeli göçmen gruplar içerisinde daha az nüfusa sahip olması nedeniyle sosyal uyum bakımından durumlarının araştırmalara başlıca konu edilmemiş olmasıdır. Oysa yükseköğretim sistemine ve topluma uyum konusunda sahip oldukları yeterliliklerin yanı sıra yaşadıkları sorunlar da bulunmaktadır. 2022 yılı itibariyle Türkiye yükseköğretim kurumlarında yaklaşık 1300 yabancı uyruklu akademisyen görev yapmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu Suriyeli akademisyenlerden oluşmaktadır.

Bu çalışmada Suriyeli akademisyenlerin sosyo kültürel uyumları tek yönlü olarak ve onlarla yapılan mülakatlara dayanılarak değerlendirilmiştir. Nitel araştırma tekniklerinden mülakat ile gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında Suriyeli akademisyenlerin öğrencileriyle, akademisyenlerle ve toplum ile uyumlarını araştırmaya yönelik sorular yer almaktadır. Ayrıca kurumsal sorunlar, maaş eşitliği, özlük hakları gibi konularda da mevcut durumlarını belirlemeye yönelik sorular sorulmuş, yabancı olmaları nedeniyle ayrımcılık ve dışlanmayla karşılaşmış ve karşılaşmadıklarına dair hikâyeleri dinlenmiştir. Sonuç itibariyle bütün bu parametrelerin uyum üzerindeki etkisi betimlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları iki devlet üniversitesi ve bir vakıf üniversitesinden toplam 23 akademisyeni kapsamaktadır. Ayrıca akademisyenlerin Türkiye’de görev yapmaya başladıkları tarihlerden bugüne kadar gerek mevzuat ve haklar gerekse toplumsal bakış açısı ve uyum konusundaki değişim ve farklılaşma sürecini de analiz edebilmek için, akademisyenlerden randevu alınarak yüzyüze gerçekleştirilen her bir mülakat için iki saat süre ayrılmıştır.

Bu çalışmada bir yandan Suriyeli akademisyenlerin uyum süreçleri, imkânları ve sorunları belirlenmeye çalışılmış, öte yandan göçmenler arasında en eğitimli grubu teşkil etmeleri bakımından göçmen grupların uyumu konusundaki tutumları ve potansiyel katkılarının tespit edilmesi de hedeflenmiştir. Bu yönüyle özgün ve alana katkı sağlayacak bir çalışma olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Akademisyenler, Sosyo-kültürel Uyum

* Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, nebile.ozmen@gmail.com

Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyal Uyum ve Sosyalleşme Programlarının Başarısı ve Deradikalizasyon Etkisi

Alptekin Cihangir İşbilir*

Eğitim için Türkiye'ye gelen veya eğitim sonrası Türkiye'ye yerleşen uluslararası öğrenciler yasal, sosyal, ekonomik veya kültürel sebeplerle zaman zaman sosyalleşme veya sosyal uyum sorunları yaşayabilmektedirler. Gerek çıkış ülkesinden gerekse diğer ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerle muhtelif sebeplerle sosyalleşemeyen bazı uluslararası öğrencilerin, Türkiye toplumuyla da sağlıklı bir sosyal uyum veya entegrasyon süreci yaşayamaması birçok psiko-sosyal hatta kriminal sonuçlar doğurabilmektedir. Ayrıca bu durum uluslararası öğrencilerden elde edilmesi beklenen bilimsel veya sosyo-kültürel kazançları da azaltmaktadır. Bu noktada grup içi sosyalleşme ve sosyal uyum programlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği yaşayan veya uluslararası göçlerde transit veya hedef ülke olan Türkiye'nin hem resmi hem de sivil toplum kuruluşları aracılığıyla sosyalleşme ve sosyal uyum programlarını etkin bir koordinasyon ve stratejik bir planla uygulaması şarttır. Aksi takdirde ciddi anlamda sosyal güvenlik sorunları yaşanabileceği gibi marjinalleşme ve radikalleşme meyilleri uluslararası veya göçmen öğrenciler arasında artacaktır. Yasal mevzuatların düzeltilmesi kadar sivil toplum kuruluşlarınca uygulanacak ve toplumsal uyum ve direnci artıracak programlar bu bağlamda özellikle planlanmalıdır. Bu çalışmada, resmi ve sivil toplum kuruluşlarınca uygulanabilecek sosyalleşme ve sosyal uyum programları incelenmekle birlikte radikalleşme sebepleri ve radikalleşme ile mücadele stratejileri de bu çerçevede ele alınacaktır. Zira bu üç entegrasyon alanı doğrudan toplumsal güvenlik ve terörle mücadele ile alakalıdır. Ayrıca, makalede, toplumsal direnç ve güveni artıracak entegrasyon ve sosyal uyum programlarının başarısı için ne tür resmi-sivil koordinasyon mekanizmaları kurulması ve nasıl bir sivil kapasite inşa edilmesi gerektiği saha çalışmalarından istifade edilerek tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, Sosyal Uyum, Radikalleşme, Göç, Uluslararası Öğrenci

* Anadolu Ajansı, acisbilir@aa.com.tr

Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yaklaşımı ile Göçmen Yükseköğrenim Öğrencilerinin Dil Uyumları için Stratejilerin Belirlenmesi

Serkan Eti*

Dil eğitimi ikinci veya yabancı bir dil edinme sürecini ifade etmektedir. Başlı başına zor ve uzun olan bu süreç bir meslek edinimi öncesinde ön koşul olduğunda durum farklı zorlukları da kapsayarak genişlemektedir. Göçmen yüksek öğrenim öğrencisi sayısının giderek arttığı ülkemizde bu öğrencilerin eğitimleri esnasında, mesleki pratik uygulamalarında ve sosyal hayata entegrasyonda dil temelli problemler yaşadıkları gözlenmektedir. Bu problemler zaman zaman öğrenme güçlüğüne, iletişim kopukluğuna, yanlış yönlendirmeler sonucu zaman kaybına ve duygusal olarak başarısız hissetmeye veya yalnızlığa yol açmaktadır. Göçmen gruplar arasında özel bir yeri olan yükseköğrenim öğrencilerinin genel problemlerin yanı sıra yükseköğrenime dair karşılaştıkları dil temelli zorlukların sağlık alanı öğrencileri özelinde incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Sağlık alanlarında öğrenim gören göçmen yüksek öğrenim öğrencileri eğitimlerinin yanı sıra uzun dönemli uygulamalı eğitimler görmekte ve sağlık kurumlarında aktif görev almaktadırlar. Bu çalışmada göçmen yükseköğrenim öğrencilerinin dil temelli problemler nedeniyle karşılaştıkları zorluklar, bulanık çok kriterli karar verme yaklaşımı ile değerlendirilerek performans ölçümü yapmak ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Çalışmada uluslararası öğrencilerin dil adaptasyonlarını hızlandırmak için stratejiler geliştirmesi hedeflenmektedir. Literatür incelendiğinde, eğitim ortamlarının uygun hale getirilmesi, çalışma imkânlarının sağlanması, kültürel etkinlikler ile bağların kurulması, eğitime destek amacıyla yardımcı öğrencinin ayarlanması gibi uygulamalar görülmektedir. Söz konusu stratejilerden en uygunun belirlenmesi için uzman görüşlerine dayanarak SF-DEMATEL yöntemi uygulanacaktır. Analiz sonucunda, göçmen öğrencileri için dil adaptasyonu için en uygun stratejiler belirlenmesi sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Göçmen Öğrenci, Müfredat, SF-DEMATEL.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, seti@medipol.edu.tr

Suriyeli Sığınmacıların Yükseköğretime Erişimi: Hatay Örneği

Mehmet Duruel*

Suriye'de ortaya çıkan iç savaşın ardından kitleler halinde göç eden sığınmacıların Türkiye'deki varlıkları on seneyi geçerken göç ve entegrasyon politikaları, geri gönderme tartışmaları gölgesinde sürdürülmeye çalışılmaktadır. Özellikle son dönemlerde tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik krizin ortaya çıkardığı işsizlik ve pahalılık gibi sıkıntılar, artan nüfus etkisiyle Türk vatandaşlarının yükseköğretime olan artan talebi ve bu alanda yaşanan zorluklar 2023 yılında yapılması planlanan genel seçimlerde Suriyelileri siyasal partilerin ilgi odağı haline getirmiştir. Suriyeliler bir yandan işsizlik, pahalılık ve düşük ücretlerin sorumlusu ilan edilirken diğer yandan yükseköğretime sınavsız geçtikleri gibi doğru olmayan iddialarla siyasetin başat tartışma alanı haline getirilmiştir. Oysa gerek mevzuatımız gerekse alanda gerçekleştirilen çalışmalar bu iddiaların gerçek olmadığını ve politik çıkar beklentileri nedeniyle yayıldığını göstermektedir.

Suriyeli sığınmacıların yükseköğretime erişimi eğitim hakkının bir boyutu olarak evrensel bir hak olarak değerlendirilmekte ve ülkemizdeki herkes (vatandaş veya değil) için belli koşullar çerçevesinde verilmektedir. Suriyeliler için yükseköğretime erişim için hukuki çerçevenin yanında ekonomik, sosyal, psikolojik ve hatta bazı alanlarda ideolojik sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu tür bariyerlerin toplumun her kesimi için geçerli olabileceği düşünülse de iç savaştan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalan, farklı bir kültür, farklı bir dil, farklı bir alfabe ve genel anlamda farklı bir toplumsal aidiyete sahip olan Suriyelilerin bu süreçlerden çok daha fazla etkileneceği açıktır. Bu çalışmada Hatay'da Suriyeli sığınmacıların yükseköğretime erişimi konusundaki imkanlar araştırılmaktadır. Konu ile ilgili yükseköğretime geçmiş ve geçmeye çalışan farklı cinsiyet, yaş ve mesleklerden bir grup Suriyeli sığınmacı genç ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yükseköğretime geçiş önündeki engeller, zorluklar ve varsa kolaylıklar araştırılmış daha etkin ve yararlı politika önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, Göç, Yükseköğretim / Syrians, Migration, Higher Education.

* Doç. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, duruel@mku.edu.tr

Suriyeli Öğrencilerin Yüksek Öğrenime Erişimlerinin Sosyal Boyutu ve Zorluklar

Z. Banu Dalaman* Mine Demirtaş**

2011'de Suriye iç savaşının başlamasından bu yana Türkiye, yaklaşık 3,7 milyon Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmıştır. Aralık 2021 UNHCR raporuna göre, Türkiye'deki Suriyelilerin %70'i yoksulluk sınırının altında ve yardıma bağımlı yaşamaktadır. Öte yandan Türkiye, son 24 yılın en yüksek enflasyonunu ile karşı karşıya kalınca Türkler için de zor yaşam koşulları ve işsizlik oranlarının artmasına neden olmuştur. Pek çok Türk vatandaşı, ekonomik koşulların bozulması ve işsizliği Suriyeli mültecilerin varlığına bağlamaktadır. Bu durum, çok kültürlü ilişkiler üzerinde önemli bir baskıyla birlikte, Suriyelilerin kültürlenmesi, başarılı olması ve Türk toplumuna katkıda bulunması için açık toplumsal engeller sunmaktadır.

Yükseköğretim, genç yetişkinlerin gelişiminde kritik bir dönemdir ve sosyal uyumu kolaylaştırmak için stratejik bir araç olarak önemlidir. 2019-2023 Türkiye Ulusal Kalkınma Planı'na göre, geçici koruma statüsündeki Suriyeli gençlerin üniversite eğitimini tamamlamaları Türk toplumunda aktif üyeler olmaları için çok önemlidir. Şu anda Türkiye'de öğrenim gören 47.482 Suriyeli üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin %46'sının 18 yaşın altında olması nedeniyle bu sayının artması muhtemeldir. Öte yandan, mülteciler yüksek öğrenime erişimde finansmana erişim ve açık bilgiye erişim de dahil olmak üzere bir dizi engelle karşılaşmaktadırlar. Ayrıca tüm Suriyeli öğrencilerin %30'unun 9 ilde (Gaziantep, İstanbul, Şanlıurfa, Karabük, Mardin, Kahramanmaraş, Mersin, Kayseri ve Samsun) 9 üniversitede öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Bu iller en yüksek işsizlik düzeyini rapor etmektedir (örneğin Mardin ili %30 civarında bir işsizlik düzeyi bildirmiştir). Bu çalışmada bu üniversitelerden öğrencilerle derinlemesine mülakatlar yapılarak Türkiye'de yükseköğrenim gören Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar, gelecek planları ve çözüm önerileri tartışılacaktır. Çalışmanın ana sorusu, "Suriyeli yükseköğretim öğrencileri Türk yükseköğretim sistemine ve Türk toplumuna nasıl uyum sağlamaktadır?" şeklindedir. Daha spesifik olarak, Suriyeli öğrencilerin akademik ve sosyal profillerinin ne olduğunu, ne gibi zorluklarla karşılaştıklarını ve ne gibi beklentileri olduğu araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yüksek öğrenim, Suriyeli Üniversite Öğrenciler, Sosyal Uyum, Türkiye

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, banudalaman@topkapi.edu.tr

** Prof. Dr., İstanbul Topkapı Üniversitesi

Akademik Başarının Zorlu Yolları: Eskişehir’de Mülteci Lise Öğrencilerinin Yoksullukla Baş Etme Stratejileri

Fuat Güllüpinar* / Mehmet Aksoy**

Son dönem göç hareketlerine bakıldığında, yer değiştiren insanların yarısından fazlasını 18 yaş altı çocukların oluşturduğu görülmektedir. Bu göç hareketlerinin önemli bir bölümü Türkiye’ye gerçekleşmiştir. Mülteci çocuklar, ebeveynlerinin verdiği kararlar yaşadıkları yeri terk ederek farklı ülkelerde yaşamaya başlamaktadırlar. Büyük bölümü eğitim çağında bulunan mülteci çocukların karşılaştıkları en önemli sorun, yoksulluk olmaktadır. İçinde yaşadıkları hanenin yoksulluğu ve sahip oldukları ekonomik, kültürel ve sembolik sermayelerin zayıflığı söz konusu yoksulluğun şiddetini artırmaktadır. Dolayısıyla, çok boyutlu olarak deneyimlenen yoksulluk, mülteci çocukların hayatını ve akademik başarılarını da olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel amacı Afganistan, Irak, İran ve Suriye gibi ülkelerden Eskişehir’e gelmiş olan ve farklı türde liselerde öğrenim gören mülteci lise öğrencilerinin yoksulluk deneyimlerini ve yoksullukla baş etme için ne tür stratejilere başvurduklarını ortaya koymaktır.

Araştırmada karma yöntemin açıklayıcı sıralı deseni kullanılmıştır. Eskişehir il merkezindeki farklı türde liselerde okuyan 976 sığınmacı öğrenci çalışma evrenini oluşturmaktadır. Örneklem gruplarının belirlenmesi için; nicel boyutta basit seçkisiz örnekleme yöntemi, nitel boyutta amaçlı örnekleme yönteminin ölçüt ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu bağlamda, Afganistan, Filistin, Gürcistan, Irak, İran, Pakistan, Suriye ve diğer ülkelerden gelmiş 278 mülteci öğrenci nicel boyuttaki örneklem grubunu oluşturmaktadır. Nitel boyutta ise Afganistan, Irak, İran ve Suriye uyruklu 27 mülteci öğrenciyle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Verileri toplamak için 87 sorudan oluşan bir anket, 43 sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nicel veriler için SPSS veri analiz programıyla betimleyici istatistiksel analizler; nitel boyutta betimsel analiz ve içerik analizi yapılmıştır. Açıklayıcı sıralı desenin tamamlayıcılık ve detaylandırma ilkeleri doğrultusunda nicel ve nitel veriler analiz edilmiştir.

Analizler sonucunda katılımcıların dil sorunu yaşadıkları; okula başladıklarında sınavlar Türkçe yapıldığı için ilk başlarda çok düşük puan aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca müfredatın zorluğundan bahseden mülteci öğrencilerin, derslerde zorlandıkları, derslere katılamadıkları ve konuları tam öğrenemedikleri bulgulanmıştır. Bunun yanında, katılımcıların yarısından fazlasının kişisel ihtiyaçlarını; sinema, tiyatro, spor vs. gibi faaliyetlere katılma, giyecek ve yiyecek, kırtasiye, telefon ve ulaşım masraflarını karşılamakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, okul günlerinde düzenli kahvaltı yapamadıklarına ve okula yeterli harçlıkla gelmediklerine; Covid-19 salgını nedeniyle yapılan uzaktan eğitim sürecinde dijital yoksulluk yaşadıklarına; ihtiyaçlarını almak için her zaman para bulamadıklarına ilişkin veriler de ulaşılmıştır. Bunun yanında mülteci çocukların, benzer ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıkları ve yine bu ihtiyaçlarını karşılama noktasında benzer

* Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, fgullupinar@anadolu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi

stratejiler kullandıkları bulgulanmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin önemli bir kısmının okul saatleri dışında garsonluk, karton toplayıcılığı, kuaför ve kasap çırağı, komilik, pazarcılık vb. gibi işlerde çalıştıkları tespit edilmiştir. Yine katılımcıların önemli bir bölümünün yürüyerek okula geldikleri, öğle yemeği için evden yemek getirdikleri; günlük okul harçlıklarını diğer ihtiyaçları için biriktirdikleri ve ihtiyaçları arasında önceliklendirme yaparak ihtiyaçlarını erteleme yoluna gittiklerine ulaşılmıştır. Son olarak, katılımcılardan bazılarının ulus-ötesi göçmen ağı üzerinden ulus-ötesi yoksullukla baş etme stratejilerine başvurdukları ve çeşitli yardımlar alma yoluna gittikleri (akrabalarından veya tanıdıklarından yardım alma); bunun da köken ülkeleri aynı olan göçmenler arasındaki ulus-ötesi iletişim ve ağları canlı tuttuğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Göç, Mülteci Öğrenci, Akademik Başarı, Yoksulluk, Baş Etme Stratejisi, Eskişehir.

“Türken Raus” ve “Suriyeliler Dışarı”: Türkiye’deki Mülteci Karşıtı Partilerin Söylem Analizi

Serdar Yıldırım*

“Mülteci”, “sığınmacı” veya “yabancı” karşıtılığı özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, ilgili ülkenin vatandaşları arasında işsizlik ve diğer ekonomik sorunlar yayılmaya başladığında artmaktadır. Türkiye’de de son yıllarda mülteci düşmanlığı artmakta ve bu konuda bazı partiler izledikleri mülteci karşıtılığına dayalı politikalar ile diğerlerinden ayırmaktadırlar. Lakin Türkiye’de mülteci karşıtılığındaki artışla eş zamanlı olarak bu ülkenin birçok vatandaşı da ülke dışında artan yabancı/mülteci karşıtılığına maruz kalmaktadır. Bu durum da mülteci karşıtı partileri, dışlanmaya maruz kalan mültecinin “kim”liğine göre değişen bir mülteci politikası ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu partiler, dışlanmaya maruz kalan Türkler olunca, “yabancı düşmanlığını” ve “ırkçılığı” kınamakta, ama dışlayanlar “Türk” olunca da mülteci ve yabancı düşmanlığını desteklemektedirler. Lakin ülke içindeki bu karşıtılık sürecinde de yabancıların, mültecinin “kim” oluşu halen önemini korumaktadır. Yabancı düşmanlığı Ortadoğu ve Afrika kökenlileri hedefine koyarken, aynı durumda olan Avrupa, Balkanlar veya Kafkasya kökenli yabancılar ile ilgili bir “ülkeden gönderme” çağırısı yapılmamaktadır.

Eş zamanlı sürdürülen ve birbirini nakzetmekte olan bu politikaların analizi iki sembol slogan üzerinden, Türkiye’den gelişmiş Batı ülkelerine göç etmiş Türk vatandaşlarının maruz kaldığı ayrımcılığın sembolü olarak “Türken Raus (Türkler Dışarı) ve Türkiye vatandaşlarının kendi ülkelerindeki mülteci ve yabancılar karşı ayrımcılığının sembolü olarak da “Suriyeliler Dışarı” sloganı üzerinden ele alınmıştır. Türkiye’de mülteci karşıtı çok sayıda parti bulunmakla beraber çalışma, oy potansiyellerinin yüksek oluşu nedeniyle CHP ve İyi Parti’nin politikalarını temel inceleme noktası olarak seçmiştir. Ayrıca oy potansiyeli düşük olmakla beraber, parti programını ve neredeyse tüm söylemini yabancı düşmanlığına odaklayan Zaffer Partisi de çalışmaya dâhil edilmiştir.

Bulgular, bu partilerin ve liderlerinin gelişmiş batılı ülkelerde Türkler veya daha geniş anlamı ile Müslümanlar saldırıya uğradığında, bu saldırıları “ırkçılık”, “faşizm” gibi kavramlarla nitelediklerini, Alman aşırı sağ tarafından Alman etnik kökenli olmayanlara yönelik gerçekleştirilen katliamları “Nazi soykırımı” ile kıyasladıklarını göstermiştir. Türkiye’deki mültecilerin/yabancıların ise yine bu partilerin temsilcileri tarafından, “sorunları kaynağı”, “işsizliğin ana sebebi” hatta “tüm suçların kaynağı” olarak hedef gösterildikleri ve bu hedef gösterme sonucunda söz konusu yabancılar yönelik saldırı gerçekleştirildiğinde ise olayların “münferit adli vakalar” olarak tanımlandıkları görülmüştür. Yine, Almanya’daki Türkler için çifte vatandaşlığı teşvik eden ve bu konularda düzenlemelerin kolaylaştırılmasını isteyen bu partiler Türkiye’deki Suriyeliler söz konusu olunca “sığınmacıların geri gönderilmesi” ile ilgili farklı tarihleri içeren vaatlerde bulunmaktadır. Çalışma ilgili partilerin, parti programlarını ve liderlerinin basın ve sosyal medya açıklamalarını söylem analizi tekniği ile incelemeye tabi tutmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mülteci Karşıtılığı, Yabancı Düşmanlığı, Sığınmacı.

* Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, serdaryildirim@artuklu.edu.tr

Alman Yazılı Basınında Mülteci Olgusu: İnsan Hakları Bağlamında Suriyeli ve Ukraynalı Mülteciler Üzerine Bir Karşılaştırma

Abdulkadir Sonakalan*

İnsanlık tarihi boyunca insanlar çeşitli sebeplerden dolayı yaşadıkları toprakları bırakıp farklı toplumların yaşadıkları coğrafyalara göç etmek zorunda kalmıştır. Fakat farklı coğrafyalara göçen bu insanlar her zaman aynı karşılanmamakta ve kendilerine farklı tepki biçimleri verilebilmektedir. Göçmenler, yer, zaman ve kim oldukları gibi farklı değişkenlere göre farklı algılanabilmektedirler. Bu durumda ürettiği farkı, temsil ve söylemler nedeniyle medya araçlarının büyük rol oynadığı görülmektedir. Medyanın, göç ve göçmenlerin toplum açısından ne ifade ettiği ve gelecekle ilgili etkilerinin algılanması hususlarında toplum açısından büyük yönlendirici bir etkisi bulunmaktadır. Bu açıdan çeşitli göçmen grupları hakkında özellikle yeni medya araçları vasıtasıyla farklı algısal söylemler yayılabilmekte ve toplumsal bakış açıları etkilenebilmektedir.

Bu çalışma kapsamında, günümüzde benzer sebeplerinden dolayı yaşadıkları topraklardan farklı devletlere göç etmek durumunda kalan iki mülteci grubu olan Suriyeli ve Ukraynalı mültecilerin yoğun olarak göç ettikleri dönemlerden bir aylık dönemde en çok göç edilen devletlerden birisi olan Almanya'nın dijital basın yayınlarına ne şekilde yansıdığı karşılaştırmalı bir şekilde Van Dijk'in eleştirel söylem analizinden yararlanılarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Alman basınının farklı yapılarıdaki iki mülteci grubu hakkındaki haberleri ne şekilde ele aldıklarını ve ne şekilde söylem ürettiklerini karşılaştırmak bu çalışmanın birincil amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda Alman basınının Ukraynalı mültecilere Suriyeli mültecilerden farklı olarak daha yapıcı ve pozitif söylemler ile yaklaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alman Yazılı Basını, Mülteci, Suriyeli, Ukraynalı.

* Öğretim Görevlisi, Munzur Üniversitesi, abdulcadirsonakalan@munzur.edu.tr

Reading The European Union Migration Policy on Syrian Migration

Sibel Yanik Aslan*

In this study, how the Syrian migration, which occurred as a result of the civil war that broke out in Syria in 2010, turned into a crisis for Europe is discussed as a case study. The phenomenon of migration, which is as old as the history of humanity, has not been evaluated within the framework of security in Europe for many years, moreover, it has been encouraged by the member states in order to provide economic development in some periods. Migration, which became politicized after the Second World War, was restricted after the 1973 Oil Crisis, and after the Cold War it was included among the diversified security issues. As a result of the September 11 attacks and the explosions in the centers of Europe, it became the focus of attention of security policies and became "securitized" as an undesirable phenomenon. In this study, it is emphasized to what extent the inclusive relationship between migration and security affects the common migration policies that are tried to be created for migration from Syria.

In this study, which focuses on the causes and consequences of the securitization of Syrian migration, analyzes have been made on how the migration policies of the EU against the migration influx from Syria affects the EU integration. Moreover, it examines the common migration policies that the European Union is trying to create with its members and the possible effects of the national security reflexes of the EU member states regarding to Syrian migration on the future of the EU. Additionally, it is also argued that how the current Syria policy of European countries from the Cold War period to the present has changed as a result of the intense immigration from Syria within the framework of the assumptions of the Copenhagen School. The security-centered migration policies developed by the EU for Syrian migration have been handled within the framework of its founding principles "Justice, Freedom and Equality", and it is tried to show that how securitized restrictive migration policies increases the irregular migration rather than decreasing. In the first stage of this study, data scanning and analysis will be done. The framework of the subject will be revealed by meeting with organizations and researchers working on the subject in Europe. At this stage, the entire article will be written in the form of a summary, and the writing process will be completed by expanding all the sections with the deductive method and adding the new literature to the study.

Keywords: Migration, Security, Securitization, European Union, Syria.

* Dr., Pendik Belediyesi, syanikaslan@gmail.com

Küresel Jeopolitik Risk, Göç Korkusu ve Göç-Epu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Amerika, Almanya, Birleşik Krallık ve Fransa Örneği

Atakan Durmaz* / Esranur Demirci**

Bu çalışmada, uluslararası ilişkilerdeki gerilimlerin önemli göstergelerinden biri olan ve ülkeleri doğrudan veya dolaylı şekilde etkisi altına alan küresel jeopolitik risk ile ekonomik, sosyal ve güvenlik yönüyle birçok faktörü içinde barındıran göç belirsizlik endekslerinin, uzun dönem denge yani eşbütünleşme ilişkisi ampirik olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda, zaman serileri analiziyle dünyadaki toplam göçmen nüfusunun büyük bir kısmına sahip olan Amerika, Birleşik Krallık, Fransa ve Almanya'nın göç korkusu, göç ekonomik politika belirsizliği endeksi ile küresel jeopolitik risk arasındaki ilişki her bir ülke için ayrı ayrı kurulan modellerle incelenerek ülkeler arası farklılıklar araştırılmıştır. Bu modellerin her biri, çalışmaya dahil edilen üç değişkenin sırasıyla bağımlı değişken kabul edilmesiyle oluşturulmuştur.

Çalışmada 1990Q1-2019Q4 dönemleri arası çeyreklik verilerden yararlanılmıştır. Amerika, Birleşik Krallık ve Fransa için Johansen (Vektör Hata Düzeltme-VECM) eşbütünleşme testi, Almanya için ise Otoregresif Dağılmış Gecikme (ARDL) testi uygulanarak değişkenler arası uzun dönem denge ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Amerika, Birleşik Krallık ve Fransa için kurulan modellerde göç korkusu, göç ekonomik politika belirsizliği ve küresel jeopolitik risk arasında eşbütünleşme ilişkisi bulunmuştur. Almanya için ise küresel jeopolitik riskin bağımlı değişken olarak kabul edildiği modelde eşbütünleşme ilişkisi tespit edilememiştir. Buna göre, ABD ve Fransa'nın göç ekonomik politik belirsizlik ile küresel jeopolitik risk arasında negatif yönlü, göç korkusu ile pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, Birleşik Krallık'ın göç ekonomik politik belirsizlik ile küresel jeopolitik risk arasında pozitif yönlü, göç korkusu ile negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Diğer taraftan, göç korkusu ile küresel jeopolitik risk ve göç ekonomik politik belirsizliği arasında ilişkiye bakıldığında, ABD ve Fransa'da her ikisiyle de pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmişken, Birleşik Krallık'ta göç korkusu ile küresel jeopolitik risk arasında pozitif yönlü göç ekonomik politik belirsizliği arasında ise negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik Risk Endeksi, Göç, Göç Korkusu Endeksi, Göç-Ekonomik Politika Belirsizliği Endeksi, Uluslararası İlişkiler.

* Doç. Dr., Samsun Üniversitesi, atakan.durmaz@samsun.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, esra09393@gmail.com

Migration And Human Security

Suat Dönmez*

Human security is getting more attention from both scholars and practitioners in the context of security studies. The paradigm changes in security concepts at the end of the cold war made us focus more on the other dimensions of security, including human security. As an indispensable part of human rights, human security in all aspects is gaining weight in the security literature as it deserves. Migration is another topic that has overwhelmed international politics in recent decades. There is a very close and symbiotic relationship between migration and human security as the cause and result of each other. Security, in general, is related to several aspects of human life. Migration is caused by several reasons that endanger human safety and result in humanitarian security issues. All migration activities, particularly irregular migration, are causes of humanitarian security problems. In this vein, besides the reasons for migration, it is necessary to understand the outcomes, such as security problems. Human security issues are evolving and diversifying with the rise of irregular migration. Several threats emanating from the environment due to migration endanger human lives and dignity. This paper examines human security as a recently debated concept in security studies and explores the intertwined relationship with migration. In many cases, people are migrating due to unfavorable security conditions; however, a new environment creates other serious security issues that need to be addressed.

Keywords: Migration, Human Security, International Security, Security concepts.

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, suatdonmez@topkapi.edu.tr

Milli ve Dini Tahayyül Mekanları: Göçmen Camileri ve Türkiye'den ABD'ye Göç

Z. Selen Artan*

2013-2014 yıllarında yürütülen doktora araştırmasına dayanan bu çalışma, New York ve New Jersey eyaletlerinde yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aidiyetlerinin oluşum süreçlerini incelemekte ve bu bölgede varlık gösteren Diyanete ait camilerin bu sürece nasıl etki ettiğini anlamaya çalışmaktadır. Göç ve din literatürü, Amerika'daki dini örgütlenmelerin, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştıran etkin yapılar olduğunu ileri sürmektedir. Bu literatüre göre, dini örgütlenmeler ve cemaatler, yeni yaşamlarında göçmenlerin iş bulmasına, sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim gibi kendilerine son derece yabancı konularda yardım almasına aracılık eder; onları, toplumdaki ayrımcı ve düşmanca davranışlardan korur. Bagby (2009), Amerika'da yirmi beş cami ile cemaatini incelediği çalışmasında camiye giden göçmen cemaatinin dini değer ve geleneklerini koruyarak Amerikan toplumuna nasıl entegre olduğunu anlatır. Jamal (2005) ise Amerika'daki camilerin Müslümanların siyasi mobilizasyonunu kolaylaştırdığını söyler ve toplumsal olaylar karşısında göçmenleri katılımcı pozisyon almaya teşvik ettiğinden bahseder. Bu çalışma ise, Amerika'nın New York ve New Jersey eyaletlerinde faaliyet gösteren üç Diyanet camisinin cemaatlerini nasıl "kurduğunu," söz konusu camilere düzenli olarak giden göçmenlerle yapılan derinlemesine mülakatlar üzerinden tartışmaktadır. Araştırmada mülakatların yanı sıra bayram kutlamaları, mevlitler, haftalık sohbetler, kadınlara yönelik etkinlikler vb. sırasında yapılan katılımcı gözlem notlarından da faydalanılmıştır. Çalışma, New York'taki camiler, göçmenlerin hayatında nasıl bir rol oynar; cami bünyesinde düzenli olarak bir araya gelmek, göçmen aidiyetlerinin oluşumuna nasıl etkiler; Göçmenlerin birbirleriyle olan ilişkisini nasıl şekillendirir sorularına yanıt aramaktadır Dini cemaatlerin göçmen kimliğine etkilerini inceleyen bu çalışma, çoğunluğunu Arap ve Afrikalı Müslüman cemaatleri irdeleyen akademik çalışmaların oluşturduğu literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Din, Göç, İslam, Amerika

* Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, zsbayhan@29mayis.edu.tr

Göçmen Emeğinin Özümsemesi ve Ağ Etkisi: Amerika Birleşik Devletleri ve Osmanlı Göçmenleri Üzerine

Avni Önder Hanedar* / Elmas Yıldız Hanedar**

Günümüzde gelişmiş ülkeler, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinin savaş, iklim ve rejim değişikliği gibi olaylardan etkilenmesi sonucunda dikkate değer miktarlarda göç almaktadırlar. Benzer şekilde 20. yüzyılım erken dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD), hızlı bir iktisadi genişleme ile işgücü talebinde bulunmuş; ABD çevre ülkelerden emek göçünün hedefi haline gelmişti. Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğu, Arap, Ermeni veya Türk gibi farklı etnik gruplardan gelen vatandaşlarını, Amerika Birleşik Devletleri'ne benzer gayeler ile uğurlamıştı. Göçmenlerin iktisadi yaşam içerisinde özümsemesi veya kalıcılığı konusu literatürde birçok güncel çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Fakat Osmanlı vatandaşlarının Amerika Birleşik Devletleri emek piyasasında özümsemesi konusunun özgünlüğü etnik grupların farklı özelliklerine göre özümseme sürecinin değişiklik göstermesinden ileri gelmekte ve az sayıda inceleme tarafından sorgulanmaktadır. Göçmenlerin aynı etnik grupta bulunma nedeniyle iş bulma kolaylıkları gibi emek piyasasında özümseme süreçlerine ağ yapısının ve sağlanan dışsallıkların etkisi, niceliksel kanıtlarla yeterince tartışılmamıştır. Çalışma, bu bağlamda 1910 Amerikan nüfus sayımına dayalı veriler ile Osmanlı göçmenlerinin Amerika Birleşik Devletleri emek piyasasında özümsemelerinin ağ yapısının verdiği imkânlarla bağlı olarak ne şekilde değiştiğini incelemektedir. Elde edilen bulgular, Amerika Birleşik Devletleri'ne erken gelen ve ağ oluşturabilen Musevi ve Ermeni kökenli Osmanlı vatandaşları gibi grupların, yüksek ücret düzeylerine erişebildiklerini, dolayısıyla özümseme konusunda daha az sorun yaşadıklarına işaret etmektedir. Bu bulgu ekseninde, günümüz göçmenlerinin hedef ülkelerde kalıcılıklarının geçirilen süre ve ağ bağlantıları ile değişebileceği çalışmanın temel iddiasıdır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Amerika Birleşik Devletleri, Göç, Emek Piyasası, Kalıcılık, Özümseme

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, onderhanedar@sakarya.edu.tr

** Doç. Dr., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, elmasy@subu.edu.tr

Amerika Birleşik Devletleri'nde Yerel Göç Uygulamaları: Sanctuary City (Sığınak Şehirler) Üzerine Değerlendirme

Özkan Durna* / Esra Dik**

Sığınak şehirler, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yaşayan yabancıları düzenli ve düzensiz olarak ayırmayı reddeden ve bütün yabancıların sosyoekonomik uyumunu amaçlayan ulus altı bir göç politikasıdır. ABD eyalet ve alt birimlerindeki bazı yönetimler, yasama yetkilerini kullanarak veya uygulamaları ile sığınak şehir olduklarını ilan etmektedirler. Sığınak şehir kavramı, tarihsel olarak 1980'lerde El Salvador ve Guatemala'dan siyasi karışıklıktan kaçarak ABD'ye gelen insanların kilitlilerde ağırlandırılmasına dayanır. Kutsal anlamına gelen “sanctuary” kelimesinin Hristiyanlık teolojisine dayanan bir anlamı olmakla birlikte kavram günümüzde daha çok seküler anlamıyla Kaliforniya, Oregon, Kolorado, Washington gibi eyaletlerin şehir ve idari bölgelerinde (county) kabul edilen bir uygulama şeklinde kullanılmaktadır. Sığınak şehirler, literatürde yasal-hukuksal, kent vatandaşlığı, suç ile ilişkisi ve siyasal-ideolojik birçok açıdan ele alınmıştır. Konuya ilişkin yasal-hukuksal perspektifi yabancıların sahip olduğu haklardan, sığınak şehirlerin federal hükümet ve federe devlet ile arasındaki görev ve yetki ayırımına kadar birçok açıdan ele alınmasını içerir. Sığınak şehirlerin kent vatandaşlığı anlamında kullanımı ise sadece yabancılar için değil, bütün hemşeriler için kentsel bilinç ve kent vatandaşlığı bağlamında dönüşüm yaratacağı fikrine dayanır. Konu suç araştırmaları bakımından ele alındığında ise suç oranlarındaki değişimle düzensiz göçmenlerin sayısı arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı araştırılarak kamu güvenliği perspektifinden değerlendirilir. Siyasal-ideolojik açıdan ise seçmen davranışları ile sığınak şehir yanlısı veya karşıtı olmak arasında ilişkinin olup olmadığı araştırılır. Bu çalışmada sığınak şehirlere farklı perspektiflerden yaklaşılarak ilgili literatür bütün olarak değerlendirilecektir. Çalışmanın amacı ABD'de uzun yıllardır deneyimlenen sığınak şehir uygulamasını farklı yönleriyle ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda öncelikle olarak kavramın tarihsel anlamı ve tanımı yapılacak ardından eyaletler ve şehirler üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ABD, Göç Politikaları, Sığınak Şehirler, Yerel Göç Uygulamaları.

* Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, özkandurna@mersin.edu.tr

** Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, esradik@mersin.edu.tr

Muş İlinden Sosyal ve Kültürel Gerekçelerle Yurt Dışına Göç Eden Genç Neslin Ülkeleri/Memleketleri ile Bağ Kurma Pratikleri

Rukiye Satılmış*

Birçok farklı sebeple ve farklı biçimlerde gerçekleşen, gerekçesi bağlamında sonuçları olan göç olgusu, günümüzde hem bireysel hayatlarımızın hem de sosyal araştırmaların başlıca gündem maddelerinden biridir. Bu araştırmalarda daha önceleri zor şartların iticiliği ve ekonomik gerekçeler ile gerçekleşen göçler ve sonucunda yaşanan dramatik hikâyeler ilgi odağı iken bugün ilgi göçün genç kuşaklar tarafından sosyal gerekçeler ile bir yaşam ideali haline gelerek başarı hikayesi olarak görülmesine kaymıştır.

Bu çalışma mekânsal hareketliliğin bir yaşam tarzı olduğu ve ekonomiden ziyade sosyal/kültürel gerekçeler ile göç eden günümüz genç kuşağının yurt dışına göç etmesi sonrası köken yeri ile nasıl bir bağ kurduğuna odaklanmaktadır. Çalışma, göç eden genç kuşağın (tatil planlarından gelecekteki yatırım hedeflerine, ülkelerine geri dönmelerine ilişkin düşüncelerinden aile olmak ile ilgili düşünce ve eylemlerine kadar) birtakım konular üzerinde görüşlerinin alınması ve genç göçmenlerin deneyimlerinin bir önceki neslin göç deneyiminden ayrışan yönlerinin sebep sonuç ilişkisi çerçevesinde analiz edilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada, bu amaç doğrultusunda ekonomik gerekçeler ile Avrupa'ya göç etmiş bir önceki kuşaktan aldıkları destek ile özellikle sosyal gerekçeler ile Muş ilinden yurt dışına göç etmiş ve en az 5 yıldır yurt dışında yaşayan genç göçmenler ile nitel araştırma yönteminin derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak online görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bildiride görüşmelerden elde edilen sonuçlar üzerinden göç etme sebebinin köken ülke/memleket ile kurulan bağı etkileyip etkilemediği, eğer etkiliyorsa bağ pratikleri açısından nasıl bir etki yarattığı sorusu tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muş, Göç, Bağ Kurma Pratikleri, Genç Nesil

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, r.kaya@alparslan.edu.tr

Göçmen Yükseköğrenim Öğrencilerinin İş Sağlığı Güvenliği Eğitimleri ve Zorunlu Stajlara Yönelik Yaşadıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Serap Tepe*

Göçmen sayısının giderek arttığı ülkemizde mevcut sayı içindeki yoğun grubun 15-65 yaş arasında olduğu ve aktif eğitim veya çalışma yaşı arasında yer aldığı görülmektedir (<https://multeciler.org.tr>). Her ne kadar göçmenlere yönelik yasal ve kurumsal düzenlemeler bulunsa da bireylerin toplumsal alanda, eğitim alanında ve çalışma hayatındaki entegrasyon sorunları hala devam etmektedir. Göçmenlere dair ana problemler arasında dil problemi, resmi işlerdeki sorunlar, maddi sorunlar, sağlık sorunları, eğitim sorunları, iş piyasasında dışlanma, çalıştırılan çocuklar, toplumdan dışlanma, psiko sosyal sorunlar gibi problemler bulunmaktadır (Aslan ve Güngör, 2019). Bu sorunlar göçmenlere yönelik daha yapıcı politikaların ve uygulamaların geliştirilmesini gerektirmektedir. Göçmen gruplar arasında özel bir yeri olan yükseköğrenim öğrencilerinin genel problemlerin yanı sıra yükseköğrenime dair karşılaştıkları zorlukların sağlık alanı öğrencileri özelinde incelenmesi bu çalışmanın ana motivasyonunu oluşturmaktadır. Sağlık alanlarında öğrenim gören göçmen öğrenciler eğitimlerinin yanı sıra uzun dönemli mesleki uygulama, mesleki eğitim, staj başlıkları altında uygulamalı eğitimler görmekte bu faaliyetler esnasında sağlık kurumlarında aktif görev alarak hem yerli halkla muhatap olmakta hem de kendilerine verilen vazifeleri tamamlamaya çalışmaktadırlar. Bu çalışmada göçmen yükseköğrenim öğrencilerinin söz konusu faaliyetler öncesinde almaları zorunlu olan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde karşılaştıkları zorluklar, ardından stajlar esnasında yaşadıkları problemler nicel bir çerçevede değerlendirilerek çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Araştırmanın yapısı ülkemizde faaliyet gösteren bir kamu üniversitesinin uluslararası sağlık bölümlerinde okuyan göçmen öğrenciler arasında amaca bağlı olarak, keşfedici ve açıklayıcı olmak üzere iki bölüm üzerine kurgulanmıştır. Çalışmanın keşfedici kısmı hem nitel hem de nicel bölümlerden oluşmaktadır. Nitel bölümde 20 göçmen sağlık alanı öğrencisi ile yarı yapılandırılmış onam formları kullanılarak derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiş, öğrencilerin iş sağlığı güvenliği eğitimlerinde ve stajlarda yaşadıkları zorluklar hakkında genel bilgiler alınmıştır. Nicel bölümde ise aynı üniversitenin sağlık alanında okuyan 350 öğrencisine yapılandırılmış onam formları yardımı ile mevcut durum değerlendirmesine ilişkin sorular sorulmuştur. Çalışmanın açıklayıcı kısmında ise göçmen yükseköğrenim öğrencilerinin öğrenim performansları, psiko-sosyal sağlık ve genel yaşam tatminlerinin nasıl arttırılabileceği birey, grup ve örgüt düzeyinde kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Açıklayıcı araştırma için kurgulanan modelin detayları ve çözüm önerileri alan yazındaki bilgilerin yanı sıra keşfedici nitel/nicel araştırma bulgularından da faydalanılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelime: İş güvenliği, staj, göçmen öğrenci

* Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, serap.tepe@sbu.edu.tr

Göç Sonrası Ruh Sağlığının Sosyal Belirleyicileri

Ali Eren Demir*

Mülteci sorunu, ülkemizde ve dünyada, küresel ve çok yönlü bir sorun haline gelmiştir. Çoğu ülkedeki mülteci sayısındaki hızlı artış, ekonomistleri, siyasileri, sivil toplum örgütlerini ve sağlık profesyonellerini alarma geçirmiştir. Mülteci sayısındaki artışlar sağlık alanında etkisini önemli ölçüde göstermiştir. Büyük bir yıkım ve zorlu bir göç sonrasında farklı ülkelere giden mültecilerin temel sağlık sorunları arasında ruh sağlığı sorunlarının başlıca olduğu söylenebilir. Mülteciler arasında yaşadıkları zorlu süreçlerin ardından göç sonrası koşularının ruh sağlığını etkilediği görülmektedir. Bu çalışmada mültecilerin göç sonrası yaşadıkları ruhsal bozuklukların sosyal belirleyicilerine dair bir vurgu yapılmaktadır. Mülteci ruh sağlığı bozukluklarının sosyal belirleyicilerine dair çalışmalara dair literatürde önemli bir boşluk bulunmaktadır. Araştırmalara göre mültecilerin göç ettikleri ülkelerde sosyal koşulların iyileştirilmesi gerek göç öncesi gerek göç sırasında yaşanan travmatik süreçlerin iyileştirilmesinde medikal çözümler kadar etkili olabilmektedir. Mülteci ruh sağlığı sosyolojik olarak sosyal etmenlere bağlı olduğu söylenebilir. Ruh sağlığına sosyolojik bakış, mülteci krizinde ortaya çıkan bireysel sorunların toplumsal ve sosyal ağlar içinde incelenmesi gerektiğini önermektedir. Bu sosyal belirleyiciler; kötü barınma koşulları, yoksulluk, sigortasız-ağır işlerde çalışma, kötü beslenme, sosyal ağların zayıflığı, stres, sosyal destek, dışlama ve damgalanmadır. Bu sosyal koşullar temel temalar etrafında kodlanırsa; erişilebilir bir sağlık, entegrasyon, eğitim, barınma ve beslenme olarak açıklanabilir. Bu durumun en göze çarpan nedeni ise göç ve mülteci krizinde ortaya çıkan sağlık alanındaki çözümsüzlükler ve sorunlardır. Mültecilerin göç ettikleri ülkelerdeki gündelik yaşamına dair stres faktörleri önemli bir ruh sağlığı faktörü olarak değerlendirilebilir. Mültecilerde görülen travma sonrası stres, depresyon ve anksiyete gibi ciddi zihinsel bozukluklara göç öncesi etiyojisi ile bakmak, sosyal belirleyiciler konusundaki bilgimizi sınırlandırmaktadır. Mültecilerin göç sonrası ruh sağlığı sosyal belirleyicilerine dair çok az sosyolojik değerlendirme vardır. Ancak göç sonrası sosyal belirleyicilerin ruh sağlığını göç öncesi travmalar kadar belirlemede eşit veya hatta daha önemli olduğuna yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Göç öncesi travmanın etkisi göç edilen ülkedeki yaşamsal, sosyal koşullar ile iyi yönde etkilenmektedir. Göç sonrası sosyal koşullar; göç öncesi travmanın ruh sağlığı üzerindeki etkisinde önemli bir faktör olarak gösterilebilir. Göç öncesi travmalara odaklanarak kurgulanan bir ruh sağlığı bağlamı, mültecilerin kendi ülkelerinden ayrıldıktan sonra içinde yaşadıkları koşulların etkisini ve bu koşulları ele alma ihtiyacımızın üzerini örtmektedir. Bu nedenle, göç öncesi süreçler kadar göç sonrası sosyal belirleyicilerin mevcut stresleri ve mevcut yaşamları içeren bütünsel müdahalelerin etkinliğini ve uygulanabilirliğini sosyolojik bir çerçevede kapsamlı olarak araştırmak gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Ruh Sağlığı, Göç, Mülteci, Sosyal Belirleyiciler, Sosyoloji

* Doktora Öğrencisi, Mardin Artuklu Üniversitesi, demiralieren14@gmail.com

Türkiye'deki Yükseköğretimde Göçmen Gençler: Sağlık Alanındaki Öğrenim Süreçlerinin Yönetimi ve İşleyişi Bakımından Yeterlilikler ve Sorunlar

Muhammed Fatih Ertaş*

Türkiye, son yıllarda çok sayıda uluslararası öğrencinin yükseköğretim görmek amacıyla tercih ettiği ülkelerden biri haline gelmiştir. Bu süreçte Orta Asya'dan Avrupa'ya, Uzakdoğu'dan Ortadoğu'ya birçok ülkeden öğrenci Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim görmüştür. Ancak 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye'ye sığınanlar arasında yüksek oranda bir genç nüfus yer almıştır. Bu gençlerin Türkiye'de eğitim-öğretim süreçlerine katılmaları gerek mevcut ulusal ve uluslararası mevzuat bakımından ve gerekse dil, uyum gibi birçok nedenden dolayı çeşitli sorunların yaşandığı bir alan olmuştur. Ancak geçen on yılı aşkın sürede bu göçmenlerin yükseköğretime kabulünden eğitim öğretim süreçlerine kadar birçok gelişme yaşanmasının yanında, sorunlar da çeşitlenerek devam etmektedir.

Bu çalışmayla yükseköğretim çağındaki göçmen gençlerin yoğunlukla tercih ettikleri alanlardan biri olan sağlık alanlarındaki öğrenimde yeterlilikler ve sorunlar bakımından mevcut durumun tespiti ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada, sağlık alanını tercih süreçlerinden, öğrenim sırasında karşılaşılan sorunlara kadar geniş bir perspektifle yapılan analizler, sağlık eğitimi özelinde konuya dikkatleri çekmek ve geliştirilecek yönetsel, sosyal ve teknik alanların belirlenmesi konusunda zemin hazırlayacağı düşünülmektedir. Hastanelerde ve diğer kurumlarda staj ve uygulamanın sağlık öğreniminin en önemli kısmını oluşturması nedeniyle özellikle sağlık alanı araştırmaya konu edilmiştir. Böylece yaşanan durumlar eğitim ve eğitimin uygulama alanlarında yaşanan sorunların belirlenmesi bakımından özgün bir çalışma olmuştur. Bu sorunların tespiti mezuniyetten sonra mesleğin icrası sürecinde oluşabilecek olumsuzlukların belirlenmesine veya araştırılmasına da zemin teşkil edecek niteliktedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yapmak için mülakat tekniği yoluyla veri toplanmıştır. Araştırmanın katılımcıları sağlık temalı bir üniversite olan ve tıp, uluslararası tıp, eczacılık, diş hekimliği, hemşirelik, yaşam bilimleri ve sağlık bilimleri alanlarında eğitim görmekte olan çok sayıda göçmen öğrencisi bulunan Sağlık Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu amaçla farklı sağlık bölümlerinde eğitim görmekte olan 20 göçmen öğrenciyle yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Göçmen öğrencilerle görüşmelerden elde edilen verilerin yanı sıra öğrenim sürecinin yönetimi konusunda değerlendirmelerde bulunmak amacıyla göçmen öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders vermiş olan 5 akademisyen ve öğrenci işleri yetkililerinden 3 kişi ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmesi sonucunda göçmen gençlerin sağlık alanındaki öğrenimlerinde yönetsel ve eğitim süreçleri bakımından mevcut durumları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sağlık Yönetimi, Sağlık Eğitimi, Göçmen Öğrenciler, Sağlık Eğitimi Yönetimi.

* Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, mfertas@gmail.com

Türkiye'nin Göç Politikalarını Bütüncül Göç ve Kalkınma Yaklaşımı Bağlamında Değerlendirmek

Ayşem Biriz Karaçay*

Bu çalışmada Türkiye'nin göç yönetişimi ve kalkınma girişimleri, uluslararası standartlara ve göçmen haklarına uyumlu, göçle ilgili hususlarda paydaşlarla hareket eden ve göçmenlerin ve toplumun sosyo-ekonomik refahını arttırmaya yönelik bütüncül politika ve stratejilere odaklanarak yeniden değerlendirilecektir. *İlk olarak*, göç ve kalkınma ekseninde öne çıkan kavramsal çerçeve bağlamında Türkiye'nin içinde bulunduğu göç sistemleri değerlendirilecektir. Daha sonra, 2011 sonrası ülkeye yönelen zorunlu göç hareketinin sonuçları ve ilgili politikalar, göç alan ülke perspektifi bağlamında analiz edilecek ve böylece Türkiye'nin politika oluşturma ve uygulama süreçleri yeniden yorumlanacaktır. Mevcut literatür ve uluslararası uygulamaların da ortaya koyduğu gibi, göçün kalkınmaya potansiyel katkılarını ortaya çıkarmak ve tam olarak yararlanabilmek için bütüncül yaklaşımın benimsenmesi gerekli olmaktadır. Bu çerçevede, *ikinci olarak*, göçmenlerin kapsanmasına yönelik yaklaşımlar, iş birliğine açıklık (*cooperative*) duyarlılık (*responsive*) ve yenilikçilik (*innovative*) kavramları bağlamında incelenerek, göçte duyarlı politikaların geliştirilmesinde çok katmanlı ve çok aktörlü yaklaşımın önemi ortaya konacaktır. Ayrıca, göç ve kalkınma ilişkisi açısından bakıldığında, 2000'li yıllardan sonra göçle ilgili belli konuların öne çıktığı ve giderek önem kazandığı görülmektedir. Nitelikli işgücü ve becerileri çekme, yurtdışındaki Türk vatandaşlarının ve Türkiye kökenli grupların kapasitesini harekete geçirme, Türkiye'deki göçmenlerin ve koruma statüsü yararlanıcılarının sosyo-ekonomik uyumu ve göç-kalkınma konusunda iş birliği gibi alanlar bu çerçevede değerlendirilebilir. Bu öncelikleri destekleyecek programların da artış gösterdiği, kurumsal düzenlemelerle politika dönüşümleri yaşandığı da görülmektedir. Bu dönüşümler arasında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı gibi kurumların kurulması, Türk kökenli nitelikli işgücünü çekmek için politikalar geliştirilmesi, üniversitelerin uluslararası alana yönelik faaliyetlerini geliştirmesi ve öğrenci kabul etmeye başlaması ve çalışma izinleri politikaları öne çıkmaktadır. *Üçüncü olarak*, bu çalışmada bütüncül göç ve kalkınma yaklaşımının ortaya koyduğu insan merkezli sürdürülebilir kalkınma kavramının politika oluşturma ve uygulama süreçlerinde dikkate alınması gereken önemli bir kavram olduğunun altı çizilecek ve etkin alternatif politika önerileri paylaşılacaktır. Böylece, bütüncül göç ve kalkınma yaklaşımı bağlamında alternatif politika önerileri gündeme getirilerek sürdürülebilir kalkınma amaçları ekseninde yeni ve etkin tartışma alanlarının gelişimine katkıda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kalkınma, Göç Politikaları, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Türkiye.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, biriz.karacay@gmail.com

Mohammad Rachid Aldershawi *

قسم الفقهاء المعمورة إلى دار إسلام ودار كفر، وجعل بعضهم التقسيم ثلاثياً فأضاف دار العهد أو المواعدة، فدار الإسلام هي التي تظهر فيها أحكام الإسلام، ودار الكفر أو الحرب هي التي تكون فيها أحكام الكفر ظاهرة، ورُتّب الفقهاء على هذا التقسيم الثنائي كثيراً من الأحكام الشرعية، منها وجوب الهجرة على مَنْ أسلم في دار الحرب إلى دار الإسلام، وكرامة الزوج في دار الكفر خوفاً على افتتان الذرية، وحرمة الإقامة في دار الكفر إلا لمسوغ شرعي. واختلف الفقهاء في بعض الأحكام منها جواز التعامل بالربا والميسر مع الكفار في دار الحرب، وكذا بيعهم الخمر والميتة، وإقامة الحد على مَنْ فعل ما يوجب في دار الكفر، وانقطاع عصمة الزوجية عند اختلاف الدارين ... وقد تسببت الحروب والاضطرابات التي شهدها البلاد الإسلامية في هجرة كثير من المسلمين إلى البلاد الغربية، وبات جلياً ضرورة إعادة النظر في التقسيم الموروث للمعمورة وفي الأحكام التي رتبها الفقهاء على ذلك التقسيم نظراً لاختلاف الواقع، في ظل وجود المعاهدات بين الدول ووجود المؤسسات الدولية التي ترعى السلم العالمي، وفي البحث المزمع تقديمه يريد الباحث بيان الأساس الذي اعتمده الفقهاء في تقسيم المعمورة وأن ذلك كان بناءً على واقعهم، ومن الطبيعي اختلاف الأحكام التي رتبها الفقهاء على ذلك التقسيم ما دام الواقع قد اختلف، لكن ينبغي التفريق بين ما قرره الفقهاء من باب السياسة الشرعية أو تحقيق المصلحة الإسلامية العامة وبين ما ورد بحقه نصٌّ في الكتاب والسنة، فالأول اجتهاد يمكن مخالفته لمسوغ، أما النصُّ فلا سبيل لإبطاله، وفي هذه الصورة تدخل مسائل النهي عن الهجرة إلى بلاد غير المسلمين، والتعامل فيها بالربا والميسر.

الكلمات المفتاحية: الفقه، السياسة الشرعية، دار الإسلام، دار الكفر، الهجرة

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, aldershawi.m@gmail.com.

Yâsir B. Muhammed Nuri Aldershawi *

قسّم العلماء الهجرة إلى قسمين: هرباً وطلباً، ويندرج تحت كل قسم منها أقسام، وللحجرة كما هو معلوم فوائد ومضار. ومن هنا انقسمت إلى هجرة محمودة وهجرة مذمومة. ولم يقتصر علماء الإسلام على النظر إلى الهجرة بمنظار الدنيا فقط كما هي الحال عند معظم الباحثين المعاصرين بل نظروا إليها بمنظار الدين والنفع الأخروي أيضاً. وقد تبين للباحث من خلال مطالعة الأحاديث النبوية والآثار الواردة في الباب أنها أشارت إلى كثير من فوائد الهجرة سواء منها الدنيوية أو الأخروية. وسواء كانت الهجرة ابتغاء لخير وأمر مطلوب أو فراراً من شر. فمن القسم الأول الهجرة لطلب الرزق الحلال أو لتعلم علم من العلوم النافعة أو للمجاورة بالحرمين وغيرهما من الأماكن المقدسة أو للجهاد في سبيل الله ونصرة المظلومين أو طلباً للشفاء من الأمراض. وقد اشتدت عناية المحدثين بالرحلة في طلب الحديث منذ عهد الصحابة والتابعين إلى يومنا هذا... ومن القسم الثاني الهجرة من البلاد التي يتعرض فيها المسلم للفتنة في دينه والتي تشيع فيها المنكرات وكذلك الهجرة من بلاد الكفار إلى بلاد المسلمين ومن البلاد التي يكون فيها المسلم ذليلاً أو التي تظهر فيها البدع أو التي يتعرض فيها المسلم لأذى ويخاف على نفسه وأهله... والباحث يعتزم استقراء الفوائد المترتبة على الهجرة مما ذكرته الأحاديث الشريفة وبيان الأجر المترتب عليها وكذلك الفوائد الدنيوية. مع بيان المعيار المتبع في التمييز بين الهجرة المطلوبة وجوبا أو ندبا والهجرة المذمومة تحريماً أو كراهة. وكل ذلك بالاسترشاد بالأحاديث والآثار الواردة في الباب والله ولي التوفيق.

الكلمات المفتاحية: الحديث النبوي. الهجرة. الرحلة. السفر. طلب العلم

Göçün Dini ve Sosyal Hayat Üzerindeki Etkisi (Suriye Göçü)¹

Barış Yaşar*

Göç olgusu özellikle sosyal bilimler alanında akademinin gündemine oturmuş ve sosyolojik olarak çok sayıda bilimsel çalışmaya konu olmuştur. Araştırmacılar birçok yönden göç olgusunu ele almış ve göç konusunda oluşan sosyal, ekonomik, politik, psikolojik ve kültürel sorunları ortaya koymuşlardır. Din olgusu da göç olgusu gibi, insanlığın varoluşundan bu yana hayatın ve toplumun merkezinde olan inanç sistemidir. Bu inanç sistemi insanların gündelik hayat pratiklerini şekillendirmiş, toplumlara yön vermiş ve insanlığın sosyal olaylara bakış açısını belirlemiştir. Dolayısıyla zorunlu göçe maruz kalan insanların karşılaştıkları olumsuz durumlara ve yaşadıkları zorluklara anlam verebilme açısından sosyolojik olarak dinin rolü, ele alınması ve incelenmesi gereken bir konudur. Göçlerin değerler dizgesini de içeren bir mekân değişikliği olması nedeniyle göçlerle dini yaşam arasındaki ilişkinin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Özellikle zorunlu göçlerle ülkesini terk eden insanların ve farklı dinsel inanışlara sahip toplumların içine göç eden insanların daha fazla sorun yaşaması muhtemeldir. Çünkü zorunlu göç eden kişilerin göç ettikleri yerle ilgili seçim şansları sınırlıdır ve dini pratiklerini ne düzeyde yaşayabilecekleri belirsizdir. Öte yandan savaş gibi birey ve toplum yaşamı üzerinde ani ve yıkıcı etkiler yaratan olayların yaşanmış olması, bireylerin inançlar konusunda açmazlara düşmesi, bir sorgulama yaşaması da mümkündür. Meseleye Suriyeli göçmenler açısından bakıldığında; benzer dini inanışlara sahip bir topluma sığınmış olmalarına karşın özellikle kamplarda yaşayan göçmenler için birçok imkânın sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir. Her ne kadar Türkiye bu kamplarda günlük yaşam pratiklerine uygun ihtiyaçları karşılamaya yönelik harcamalar yapsa da gerek günlük yaşam gerekse dini pratikler bakımından göçmenlerin geçmiş yaşamlarına nazaran birçok yetersizlikle karşı karşıya olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada, son yıllarda Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar sebebiyle zorunlu göçe maruz kalan Suriyeli göçmenlerin, göçten önce ve göçten sonra dini inanç pratiklerinde meydana gelen değişimi problemi üzerine durulacaktır. Yapılan çalışmada güdülen amaç, Suriye’de meydana gelen siyasi krize bağlı olarak, Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin göç sürecinden önceki dini inanç ve pratiklerinin, sosyal hayat yaşantılarının, zorunlu göç sürecine bağlı olarak nasıl bir değişime uğradığını Harran Konteyner Kentte yaşayan Suriyeli göçmenler üzerinden sosyolojik bir bakış açısıyla araştırılarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmenler, Dini Yaşayış, Göçün Dini Yaşama Etkisi, Zorunlu Göç.

¹ Bu araştırma “Göçün Dini ve Sosyal Hayat Üzerindeki Etkisi (Suriye Göçü - Harran Konteynerkent Örneği” isimli Yüksek Lisans Tezinden uyarlanmıştır.

* Kamu Personeli, İl Göç İdaresi Müdürlüğü, barisyasar63@hotmail.com

* Muhammed Rashid S. Al-Marri

تعد الدعوة إلى الإسلام من واجبات الشريعة على الأمة الإسلامية، وانطلاقاً من هذه الأهمية فقد عملت جامعة قطر على إنشاء قسم يعني بالدعوة والدراسات الإسلامية كان اسمه قديماً (قسم الثقافة الإسلامية والدعوة) ثم تغير إلى أن أصبح اسمه الآن (قسم العقيدة والدعوة) وتكون مهمة هذا القسم تخريج دعاة مؤهلين لنشر رسالة الإسلام وإعطاء صورة صحيحة عنه بعيدة عن الغلو والتطرف.

ويعني أيضاً بالدعوة إلى الله ورسائلها وطرق مخاطبة الجماهير، ونشر الثقافة الإسلامية الصحيحة من خلال إتباع المنهج الوسطي في الخطاب الإسلامي، وحمل رسالة الإسلام إلى الناس كافة، وضبط الوسائل والأساليب الدعوية والإعلامية بالضوابط الشرعية، وتعزيز مفهوم التنمية الشاملة.

لذا تلقي هذه الدراسة الضوء على قسم العقيدة والدعوة في جامعة قطر لبيان مدى تحقق المخرجات التعليمية المنشودة لهذا البرنامج من خلال عرض المناهج العلمية المطبقة في القسم، مع استقراء نماذج من المتخرجين لبيان مدى استفادتهم من تلك البرامج نظرياً وعملياً. وستقسم هذه الدراسة بحول الله إلى ثلاثة أقسام رئيسية:

أولها: التعريف بقسم العقيدة والدعوة وبيان تاريخ نشأته وأهدافه، ورسالته.

القسم الثاني: المخرجات التعليمية لقسم العقيدة والدعوة، والذي يشمل كلاً من الجانب المعرفي المتمثل بالمعارف العامة في موضوعات القرآن الكريم وعلومه والسنة النبوية وعلومها، وكذلك علم الفقه وأصوله ومذاهبه والمستجدات فيه، والتربية والعقيدة.

والجانب العملي المتمثل بالمهارات العملية في التعامل مع القرآن الكريم وترتيبه وتجويده، مع التدريب على صفات الحروف ومخارجها، واكتساب مهارات الإلقاء والخطابة والوعظ والتدريس التفاعلي والحواري.

والجانب الاجتماعي المتمثل بمهارات الاتصال، وتقنية المعلومات، وتقبل الآخر وتفهمه واستماع رأيه والإنصات إليه من أدوات التواصل والاتصال المهمة التي دعا إليها القرآن الكريم وحثت عليها السنة النبوية وجاءت به تعاليم الشريعة والدراسات الإسلامية العامة والجانب السلوكي والأخلاقي والذي يهدف إليه برنامج الدعوة الإسلامية من خلال موضوعاته والعلاقة بين الإنسان وربه ومع نفسه والآخرين في مجتمعه وعمله والحياة العامة. أما القسم الثالث من هذه الدراسة فسيتناول استقراء لبعض نماذج الخريجين من هذا القسم من الطلاب المهاجري (الأجانب) وبيان دورهم في المجتمع ومدى استفادتهم من المعارف التي اكتسبوها، مع إبراز أهم جوانب التحديات والصعوبات التي واجهتهم.

الكلمات المفتاحية:

قسم الدعوة - التدريس - البرامج - التحديات - المبادرات - المهاجرين

Sığınmacı ve Yerel Gençlerin Gözünden Zorunlu Göç Sürecinde İlk Karşılaşma Deneyimleri ve Değişen Algılar

Berrin Çoban* / Hakan Gülerce**

Zorunlu veya isteğe bağlı olmasına bakılmaksızın göç olgusu, fiziki bir hareketlilik olarak tanımlansa da göçmenler beraberinde kimliklerini ve kültürlerini de taşı-maktadırlar. Dolayısıyla kültür, normlar, yaşam tarzı gibi özellikleri ile göç, insani ve toplumsal bir kültür hareketliliğine karşılık gelmektedir. Bu yüzden, çeşitli ne-denlerden dolayı yer değiştirmiş göçmen toplumların ve onları misafir eden yerel toplumların ilk karşılaşma anları ve bu karşılaşma anlarında yaşamış oldukları de-neyimler, devam eden göç sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kar-şılaşmada çeşitli uyum ve çatışma alanları ortaya çıkabilmektedir. Dahası bu alanlar zamanla değişim ve dönüşüme de uğrayabilmektedir. Göç sürecinin ilk karşılaşma anı geleceğe olan etkisi açısından ele alınması gereken önemli bir çalışma alanı ola-rak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, 2011 yılında zorunlu nedenlerden dolayı Türkiye'ye doğru başlayan kit-lesel Suriye zorunlu göçüne ve bu göç dalgası sonrasında yaşanan ilk karşılaşma de-neyimlerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda evren Şanlıurfa, örneklem Harran Üniversitesi öğrencileri olacak şekilde; Haran Üniversitesi'nde öğrenim gören sekiz Türk vatandaşı Türkiye'de geçici koruma statüsüne sahip sekiz Suriye vatandaşı öğrenci ile ilk karşılaşma deneyimleri ve değişen algılar üzerine yarı-yapılandırıl-mış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular Erving Goffman ve Zygmunt Bauman teorileri bağlamında "Karma Temaslar, Kimlik, Gruplaşma, Damga ve Belirsizlik" başlıkları altında değerlendirilmiştir. Sürecin ilk yıllarında hem yerel hem de sığınmacı toplumda herhangi bir gruplaşmanın olma-dığı, özellikle yerel toplumda dayanışma ve empatinin hâkim olduğu durumlar sap-tanmıştır. Fakat süreç içerisinde göçmen ve yerel toplumlar arasında çeşitli sıkıntıların yaşandığı; biz ve onlar gruplarının oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu durum beraberinde sığınmacı bireylere karşı damgalama pratikleri de doğurmuştur. Bütün bunlarla beraber her iki toplum arasında karşılıklı olarak doğru zannedilen yanlış-ların karşılıklı ayrışma ve ötekileştirme süreçlerini hızlandırdığı sonucuna ulaşıl-mıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uyum, İlk Karşılaşma, Kimlik, Damgalama

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Harran Üniversitesi, cbnberin@gmail.com

** Doç. Dr., Harran Üniversitesi, hhkangulerce@gmail.com

Kentsel Ayrışma ve Gettolaşmanın Yeni Yüzü: Trabzon’da Arap Göçmenler

Bahar Usta Baki*

İnsan topluluklarının hemen her döneminde kendi koşullarına bağlı olarak ortaya çıkmış olsa da, kent olgusunun halen sosyal bilimlerin en tartışmalı alanlarından birisi olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki, mevcut literatürde kent tanımı konusunda hala bir fikir birliği oluşmamıştır. Ancak “kentler çevresi için cazibe merkezleri”dir tanımının, onun hem tarihsel önemini hem de bugün iç içe bulunduğu toplumsal süreçleri ifade etmesi açısından kullanışlı olduğu düşünülmektedir. Tam da bu nedenle hem tarihsel süreçte hem de bugün kentin ve kentleşme süreçlerinin en önemli boyutlarından birinin göç ve göçmenlik meselesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Göçmenler eğitim, sağlık, güvenlik ve toplumsal yaşamın birçok alanında farklı problemlerle karşı karşıyadır. Kent bağlamında düşünüldüğünde göçmenlerin karşılaştığı önemli sorunlardan biri ise ayrışmadır. Yerleşme eğilimindeki kitlesel nüfus hareketliliğinin hem fiziksel hem de sosyal olmak üzere iki yönlü bir değişime neden olduğu düşünüldüğünde, kentsel ayrışma bu değişimin mekânsal izlerini takip etmede kilit bir önem taşımaktadır.

Kentsel ayrışma, mekânın fiziksel ve sosyal olarak bütününden farklılaşması anlamına gelmektedir. Ancak süreci hem hareket halindeki göçmenlerin hem de yerleşik konumdaki nüfusun birbirine mekânsal konum alışının sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Dolayısıyla ayrışma, kent yaşamının bütünü için de birtakım sonuçları beraberinde getirmektedir. Ayrışmanın ilkesel olarak kabulünün ve pratikteki örneklerinin hem göçmenler hem de kent sakinleri için asimetrik bir kent yaşamına yol açacağı düşünülmektedir. Güncel kent tartışmalarında önemli bir yere sahip sürdürülebilir kent oluşumu için de bir tehdit olarak değerlendirmek mümkündür. Buna ek olarak kentsel ayrışmanın göçmenler ekseninde keskinleşmesinin ilerleyen boyutlarda gettolar yaratabileceği gerçeği de göz ardı edilmemesi gereken önemli bir noktaya işaret etmektedir. Getto, görece yoksul nüfuslar için bir yerleşme biçimi olarak bilinse de günümüz kentleşme eğilimlerinde refah gettolarının varlığı da yadsınamaz bir boyuttadır. Bu anlamıyla getto; belirli bir grubun ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarını güçlendirmek ya da korumak için büyük oranda dışa kapalı yaşam tarzının benimsemesi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla bu çalışmada bahsi geçen tartışmanın Trabzon özelinde Arap göçmenler bağlamında yürütülmesi hedeflenmektedir. Bu yönüyle Arap göçmenler, kentsel ayrışmanın yalnızca çöküntü alanlarıyla değil refah gettolarının oluşum sürecine bir örnek olma özelliği de taşımaktadır.

Son yıllarda artan sayıda Arap turisti kendine çeken Trabzon’da göçmen varlığı, 2012 yılından itibaren, yabancıların mülk edinimiyle ilgili yapılan yasal düzenlemenin de etkisiyle, farklı bir boyuta ulaşmıştır. Kısa süreli ziyaretlerin yanı sıra daha uzun sürelerde ikamet edebilmek amacıyla mülk edinen göçmenlerin sayısında da bir artıştan bahsedilebilmektedir. Bu noktada medyaya da yansdığı gibi Arap göçmenlerin mülk edinmek için en çok tercih ettiği bölgelerden biri Trabzon il merkezine yakın ilçelerinden biri olan Yomra’dır. Buradan hareketle bu çalışma da

* Dr. Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi

Yomra'nın Kaşüstü Mahallesi'ne odaklanmaktadır. Çalışma alanının sınırlandırılmasında belirleyici birkaç sebepten bahsedilebilir. Bunlardan biri Kaşüstü Mahallesi'nin kentleşmede öne çıkan bölgelerden biri olmasıdır. Son yıllarda mahalledeki konut, otel ve işyeri sayılarında hızlı bir artış olduğu gözlemlenmektedir. İkincisi söz konusu mahallenin havalimanı gibi ulaşım noktalarına yakın olmasıdır. Üçüncüsü ise mahallenin bölgenin kuzey yönündeki deniz kıyısında kurulmuş olmasıdır. Dolayısıyla doğal güzellikleri bakımından da Arap göçmenler için cazip bir bölge olma özelliği taşımaktadır. Buradan hareketle bu çalışma, Kaşüstü Mahallesi'nde Arap göçmenlerin konut edinme ve yerleşme eğilimlerine odaklanmaktadır. Dolayısıyla bu konunun çalışmada 1. Arap göçmenlerin yerleşme eğilimlerinde öne çıkan unsurlar nelerdir?, 2. Söz konusu sürecin kentsel ayrışma olgusuyla ilişkisi nasıl bir gelişme göstermektedir? ve 3. Kentsel ayrışma bir gettolaşma sürecine yol açabilir mi? gibi sorular çerçevesinde tartışmaya açılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Göçmenler, Kentsel Ayrışma, Refah Gettoları, Trabzon, Kaşüstü Mahallesi

Göç İçin Evlilik, Evlilik İçin Göç”: Ulus-Ötesi Bağlamda Evlilik Göçlerine Kadın Hayatlarından Bakmak

Ayşula Kurt*

Toplumsal bir kurum olarak evlilik, ekonomik ve sosyal ilişkiler bağlamında bireysel yaşamın önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu bakımdan evlilik ve aile kurumuna ilişkin yaklaşımlar değişen zaman ve mekân bağlamında yeni bakış açıları ile değerlendirilmeli ve gözden geçirilmelidir. Nitekim toplumsal değişimin hız kazandığı göç olgusu içerisinde evlilik kurumu da hem göçmenler hem de göç edilen ülkenin vatandaşları açısından önemli değişim ve dönüşümlere sahne olabilen bir alan haline gelebilmektedir. Ulus-ötesi göçlerin hız kazandığı yüzyılımızda göç ve evlilik konusunda bakış açımızı derinleştiren ve klasik göç kuramları içinde eksik bırakılan bir alan olarak toplumsal cinsiyet konusu da bu bakımdan önem arz etmemektedir. Ulus-ötesi göçler içinde kadın göçmenlerin hem göç öncesinde rotaların belirlenmesi hem de göç sonrası tutunma stratejisi olarak başvurdukları evlilik bir kurum olarak kimi zaman sakıncalı ve denetim altına alınması gereken bir kurum olurken kimi zaman da göçün sürdürülebilirliği sağlayan bir kurum olarak değişim ve dönüşüm içindedir. Bu çalışmada ulus-ötesi göçler içinde evlilik göçlerinin mahiyeti toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilerek “göç için mi evlilik”, “evlilik için mi göç” soruları etrafında bir araştırma yapılacaktır. Bu bağlamda çalışmamız göç çalışmaları çerçevesinde aile birleşimi içinde sınırlı bir alan olarak kalan evlilik göçlerini tartışmayı amaçlamaktadır. Zira evlilik göçlerinin ulus-ötesi bağlamda ortaya çıkardığı ulus-ötesi aileler farklı kültürel yaşamları bir araya getirmesi bağlamında giderek önem arz eden bir konu haline gelmektedir. Ulus-ötesi ailelerin yapısı ve göçle ilgili yaşam tarzları içinde ailede toplumsal cinsiyetlendirilmiş alanlar, göçün toplumsal cinsiyet ile ilişkisini daha da önemli bir hale getirmektedir. Buradan hareketle göçün hem nedeni hem de sonucu olabilen bir kurum olarak evliliğin toplumsal değişim bağlamında ulus-ötesi ailelerde görünürlüğü üzerine tartışma yapılmak suretiyle 1990 sonrası Doğu Karadeniz’de evlilik göçleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ulus-Ötesi Göçler, Evlilik Göçü, Ulus-Ötesi Aile, Toplumsal Cinsiyet, Doğu Karadeniz.

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, aysulakurt@ktu.edu.tr

Bağlanma Kuramı Açısından Göçün Kimlik Oluşumuna Etkisi

Nagihan Seyis* / Ali Rıza Abay**

Avrupa'ya yönelik yoğun göç süreci II. Dünya Savaşı'nın sonlarına uzanmaktadır ve savaşın yıktığı Avrupa'yı yeniden inşa etmek için Avrupa ülkelerine, özellikle Almanya'ya, yoğun bir işgücü göçü yaşanmıştır. 1960'lı yıllarda meydana gelen ekonomik ve toplumsal değişimler neticesinde Türkiye'den yurt dışına doğru göçler başlamış, başlangıçta iş göçü şeklinde gerçekleşse de, zamanla aile göçleri halini almıştır. Bu iş göçü serüvenleri, süreç içerisinde yeni sosyokültürel boyutlar kazanarak devam eden bir olgu haline gelmiştir. Her ne kadar buldukları ülkelerde mevcut toplumsal yapının içinde etnik azınlık olarak değerlendirilseler de, Avrupa'nın birçok ülkesinde azımsanmayacak miktarda Türkiye'den göç etmiş nüfus bulunmaktadır. Türkiyeli göçmenlerin en çok göç ettikleri ve dolayısıyla demografik olarak en yoğun yaşadıkları ülke Almanya'dır. Almanya'nın toplam nüfusu 2021 yılı itibarıyla yaklaşık 83,1 milyondur. Almanya'da yaşayan bütün göçmen ve göçmen kökenlilerin sayısı 22,3 milyon olarak tahmin edilmektedir. Bunun 4,3 milyonunu Türkiye'den giden göçmen ve göçmen kökenliler oluşturmaktadır. Göçmen ve göçmen kökenlilerin Alman nüfusuna toplam oranı %26,0 olarak belirlenmiştir. Bu oranın içinde Türkiye'den gelen göçmenlerin nüfus oranı %21,3, Türkiye kökenli Alman vatandaşı oranı %15,1 olarak kayıtlara geçmiştir. Yani Almanya'da yaşayan göçmen nüfusunun büyük bir oranını Türkiye'den gelen göçmenler oluşturmaktadır. Özellikle üçüncü ve dördüncü nesil artık Alman ana toplumun bir parçası olmuş olup sosyal yaşam, siyaset, hukuk, iş dünyası gibi birçok alanda aktif rol aldıkları bilinmektedir. Fakat yine de bu gençlerin toplum ile bütünleşme seviyeleri değişmektedir. Genel olarak gençlerin kimlik oluşturmada ve topluma entegrasyonunda sıkıntı yaşadıkları gözlemlenmektedir. İki ülke arasında kalmış bir yaşamın oluşturduğu bir belirsizlik görülmektedir. Bu bağlamda Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli gençlerin karşılaştığı problemler arasında kimlik, sosyal davranışlar, iletişim, dışlanma ve ayrımcılık gibi konular yer almaktadır.

Bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışma, Almanya'da ikamet eden Türkiye kökenli gençlerin durumunu bağlanma kuramı açısından ele alacaktır. Kimlik gelişimi ve topluma entegrasyon sürecinde yaşadığı tecrübelerin ve sorunların kökenine dikkat çekilecektir. Çünkü bağlanma biçimi, yaşamın erken dönemlerinde belirlenen, süreklilik gösterdiği düşünülen ve kişinin diğer insanlarla ilişki kurma biçimini şekillendiren bir olgudur. Dolayısıyla bağlanma ilişkilerindeki deneyimlerin kimlik gelişimi ve akrana ilişkilerine etkisi bilinmektedir. Bu çalışma bireylerin kimlik oluşumunda bağlanma biçimlerini etkisini göç perspektifinden inceleyecektir. Ayrıca göçün kuşaklararası etkilerine, göç geçmişinin bağlanma biçimlerinin oluşumunda hangi rolü üstlendiğine ve göçün psikolojik etkilerinin kuşaklararası aktarımına yönelik sorulara cevaplar aranacaktır.

Anahtar Kavramlar: Göç, Göçmen, Göçmen Kökenli Gençler, Kimlik Gelişimi, Bağlanma.

* Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, nagihanseyis@hotmail.de

** Prof. Dr., Yalova Üniversitesi, alirizaabay@gmail.com

Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynlerinin Çocuklarının Eğitimlerine İlişkin Görüşleri

Yakub Işiker* Seyit Ateş**

Türkiye’de geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemi içerisinde uyumlu ve etkili bir eğitim görmeleri aynı zamanda bu eğitim sistemi içerisinde karşılaşılabilecekleri problemlerin en aza indirilmesi için başta ebeveynleri olmak üzere eğitim paydaşlarının ortak bir şekilde hareket edebilmesi gerekmektedir. Bu sebeple bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine ilişkin olarak ebeveynlerinin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmada “Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine yönelik ebeveynlerinin görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabını bulmak için nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Mardin İli’nde öğrenim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, odak grup görüşmesine uygun olarak araştırmaya katılan ebeveynlerin görüşlerini derinlemesine anlamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu tarafından toplanmıştır. Araştırma süresince 6, 7 ve 5 kişiden oluşan toplamda 3 grup ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek, tartışma süresince uyulması gereken kurallar belirtilmiş ve görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 40 dk. ile 50 dk. arasında sürmüş ve araştırmacı tarafından yazıya geçirilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirildikten sonra alınan ses kayıtlarının çözümlenmesi için kayıtlar bilgisayar ortamına aktarılmış, daha sonra içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Suriyeli ebeveynlerle yapılan odak grup görüşmesinden elde edilen veriler incelendiğinde; Suriyeli ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerine dair olumlu görüşlere sahip olmakla birlikte çeşitli problemler yaşadıkları aynı zamanda çocuklarının eğitimlerine yönelik çeşitli beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Suriyeli ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerine dair yaşadıkları problemler incelendiğinde sırasıyla en fazla; yönetici, diğer öğrenciler ve dil farklılığından dolayı kültürel farklılıklar ile eğitim dili, ders kitapları, denetimsizlik ve ders saatlerindeki farklılıklardan kaynaklı eğitim farklılığı kökenli problemler yaşadıkları bununla birlikte çocuklarının eğitimlerinde savaş döneminden kalma etkilerin hala etkili olduğu, Türkiye’deki yaşantı farklılığı ve ekonomik nedenler ile çocukların sınıf düzeyleri ve öğrencilere yönelik gerçekleştirilen yardımlarda çeşitli problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada Suriyeli ebeveynlerin çocuklarının eğitim süreçlerine ilişkin yaşadıkları problemlerle birlikte çocuklarının eğitim süreçlerine yönelik olarak dil problemine, diğer velilere ve okula yönelik birtakım beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular incelendiğinde; Suriyeli ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerine dair en çok Türk öğrenciler ile birlikte eğitim almaları, ilgi gösterilmesi, okulda dağıtılan yardımlarda eşitliğin sağlanması, okula yönelik yapısal iyileştirilmelerin sağlanması, dini eğitimin verilmesi ve çocuklarının yardımcı öğrenciler ile desteklenmeleri, Türkçe kurslarının açılması, Arapça öğretmeni ve tercüman desteği gibi beklentilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu-

* Mardin Artuklu Üniversitesi, yakupyasir@artuklu.edu.tr

** Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye, seyitates@gazi.edu.tr.

nunla birlikte Suriyeli ebeveynlerin veli iş birliği, kaynaşma, veli desteği ve veli toplantılarına yönelik olarak birtakım beklentilerinin de olduğu görülmüştür. Araştırmada son olarak Suriyeli ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerine ilişkin olarak genel anlamda memnuniyet duyduklarını, öğrencilere ve eğitime verilen önem ile öğretmenlerin ilgisine yönelik olumlu görüşler belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmada Suriyeli öğrenciler ve ebeveynlerine yönelik destekleyici dil kurslarının verilmesi, öğrenci ve ebeveynler için uyum programlarının hazırlanması, sosyal destek kuruluşlarıyla gerçekleştirilecek koordinasyon ile Suriyeli öğrencilere yönelik gerçekleştirilen yardımların daha verimli bir şekilde karşılanabilmesi son olarak farklı araştırmalarda daha kapsamlı bir şekilde Suriyeli ebeveynlerin görüşlerinin alınması ve bunların eğitim paydaşlarıyla paylaşılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Suriyeli Ebeveynler, Ebeveyn Görüşleri, Geçici Koruma Statüsündeki Öğrenciler, İlkokul, Göç.

2023 Seçimleri Öncesi Siyasi Partilerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Politika ve Söylemlerinin İncelenmesi

Yusuf Uslu*

Dünya, göç eden insanların sayısının milyonlarla ifade edildiği bir zaman diliminde bulunmaktadır. Göç; psikolojik, sosyolojik, ekonomik ya da siyasi nedenlerle yaşanan; geriye dönüş veya kalıcı yerleşim amacı güden; sadece fiziki değil aynı zamanda toplumsal bir yer değişikliği hareketidir. Suriye’de yaşanan iç çatışmaların neden olduğu toplumsal olaylar sonucunda Türkiye, tarihindeki en kalabalık sığınmacı akınıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’de sosyal, siyasal ve ekonomik koşullarda yaşanan hızlı değişimler; göç eden insanlara yönelik bakışı etkilemiştir. Bu bakış, siyasi partiler arasında farklı politika ve söylemlerin doğmasına-gelişmesine neden olmuştur. Bu çalışmada 2023 seçimlerine doğru giderken; kamuoyu araştırma sonuçlarına göre % 7’lik seçim barajını aştığı görülen siyasi partilerin ve özellikle göç konusundaki söylemleriyle dikkat çeken Zafer Partisi’nin, Suriyeli sığınmacılar özelinde geliştirdikleri politikalar, ürettikleri söylemler ve sundukları vaatler incelenmiştir. Bu incelemeyle; Suriyeli sığınmacılara yönelik siyasi partilerin, bakış açılarının tespit edilerek; düşüncelerinin daha doğru anlaşılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada siyasi partilerin göç ve göçmen politikaları; Suriyeli sığınmacılar özelinde doküman ve söylem analizi metotlarına dayalı bir şekilde nitel olarak incelenmiştir. Doküman analizi yapılmak üzere parti programları ve seçim manifestoları; söylem analizi yapılmak üzere ise genel başkan söylemleri seçilmiştir. Karşılaştırmalı nitel bir analiz yapabilmek için bu belgelerin tamamından içerisinde göç, göçmen, mülteci, geçici koruma, sığınmacı, Suriyeli sözcüklerinin geçtiği cümleler seçilerek karşılaştırmalı okumalar yapılmış ve bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Son olarak Türkiye’de faaliyet gösteren 6 siyasi partinin programları, seçim manifestoları ve söylemleri toplanarak değerlendirildikten sonra bu partilerin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Dünya genelinde yaşanan göç dalgaları; ülkeleri toplumsal dönüşümler yaşamaya zorlarken, siyasetçileri de sorumlu, insani ve vicdani kararlar almaya ve alınan bu kararlar için birtakım bedeller ödemeye zorlamaktadır. Siyasetçiler, göç eden insanlara karşı insan haklarına uygun bir şekilde politika-uygulamalar üretmenin yanı sıra kendi ülke vatandaşlarını da bilinçlendirerek göç sürecini sağlıklı bir şekilde yürütmek durumundadır. Aksi takdirde yerel halk ile göç eden insanlar arasında yaşanabilecek olumsuz durumlardan siyasetçiler de etkilenecek ve sorumlu tutulacaklardır. Türkiye’de son birkaç yıla kadar Cumhur İttifakı’nı oluşturan siyasi partilerin, Suriyeli sığınmacılar konusundaki kapsayıcı, uyumu önceleyen ve ötekileştirmeyen politika ve söylemleri, henüz Millet İttifakı kadar sert olmasa da, 2023 seçimleri öncesi değişmeye başlamıştır. Bu değişiklikte, sığınmacılar ile ilgili kamuoyunda oluş(turul)an dezenformasyonun yerel halkta yarattığı kaygılar belirleyici olmuştur. Nihayetinde ülke seçime gitmektedir; ve bu seçimi kazanma iddiasındaki siyasetçilerin tamamı gibi Cumhur İttifakı da yerel halkta oluş(tu-

* Doktora Öğrencisi, Hitit Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 220470001@ogrenci.hitit.edu.tr

rul)an kaygıları dikkate alan politika-söylemler üretmek zorundadır. Bu bağlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik siyasi partilerin zaman içerisinde gelişen ya da değişen politika ve söylemleri, farklı boyutlarıyla ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Politika, Siyasi Parti, Suriyeli Sığınmacı, Türkiye

Türk Göçmenlerin Oy Verme Davranışlarının Karşılaştırmalı Analizi: Türkiye vs. Birleşik Krallık

Çağlar Ezikoğlu*

Uluslararası göçe dair literatürde yer alan çalışmaların bir kısmı göçmenlerin siyasi davranışlarını analiz etmeye yönelmektedir. Bu analizle birlikte özellikle göçmenlerin gitmiş oldukları ülkelerde vatandaşlık alma veya seçimlere katılma hakkı kazandıktan sonra oy verme davranışlarına yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla bu husus ile birlikte göçmenlerin kendi ülkelerine yönelik sergilemiş oldukları siyasal davranışlar da incelenmeye değerdir. İşte bu çalışma bu sorunsal üzerinden ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel konusu Birleşik Krallık'a göç ederek orada yaşamaya başlayan ve bir süre sonra Birleşik Krallık seçimlerinde oy verme hakkına sahip olan Türk vatandaşlarının Birleşik Krallık ve Türkiye seçimlerindeki oy verme davranışlarını karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmektir. Temel araştırma sorusu ise, Birleşik Krallık'ta yaşayan Türk göçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen hangi faktörlerin olduğudur. Aynı zamanda bu yurttaşların 2014 yılından bu yana Türkiye Cumhuriyeti'nde gerçekleştirilen ulusal seçimlere katılabilmeleriyle birlikte Birleşik Krallık ve Türkiye seçimleri üzerinden karşılaştırmalı analiz yapılabilme imkanını sağlamaktadır.

Bu çalışma konusunun seçilmesinin temel sebebi, literatürde yurtdışında yaşayan ve Türkiye'de 'gurbetçi' olarak nitelendirilen Türk vatandaşı göçmenlerin oy verme davranışlarının analizine dair detaylı saha araştırmasına dayanan çalışmaların oldukça az olmasıdır. Aynı zamanda sayıca oldukça az olan bu çalışmalar tek odaklı olup, sadece Birleşik Krallık veya sadece Türkiye seçimleri üzerinden oy verme davranışlarını analiz etmeye çalışmıştır. Makalede detaylarıyla inceleneceği üzere, özellikle Avrupa özelinde yapılan çalışmalar bu göçmenlerin siyasi davranışlarını tek odaklı olarak ele almakta veya oy verme davranışı üzerine analizler yapmaktan ziyade göç sosyolojisi perspektifiyle göçmenlerin siyasi davranışlarını açıklamaya çalışmaktadır. İşte bu çalışmanın temel hedefi, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşı göçmenlerin oy verme davranışlarının karşılaştırmalı analizini Birleşik Krallık örneği üzerinden yaparak literatürde bu konuda var olan büyük boşluğu doldurmaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım, Oy Verme Davranışları, Birleşik Krallık, Göç Sosyolojisi

* Dr. Öğretim Görevlisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, caglarezikoglu@gmail.com

Diaspora Savaşları: Diasporanın Bir Strateji Olarak Düşünülmesi

Metin Uçar*

Bir yerden başka bir yere herhangi bir gerekçe ile göç eden çok farklı insan gruplarından söz edilebilir. Bunlar içinde diasporik gruplar kendilerine özgü yönleri ile farklılaşırlar. Kendi vatanlarında yaşamayan ancak bir şekilde vatanları ile bağlarını sürdürme isteğinde olan bu grupların en önemli özellikleri “diasporik bilinç”leridir. Bu bilinç, öncelikle manevi bir unsur olarak öne çıkar ve maddi bir temele ihtiyaç duymadan tamamen hayali bir kurgu olarak da devam edebilir. Bu hayal sürdükçe yeni koşulların ortaya çıkması ile maddi temellere de evrilebilir ya da maddi temele sahip daha somut ilişkiler zamanla tersine dönüp sönmümlenerek bir hayal olabilir. Yani diaspora dinamik bir süreci anlatır ve diasporik bilincin düzeyi zamanla farklılaşabilir. Ancak her ne kadar farklı düzeylerde olabilse de “bilinç” diaspora için olmazsa olmazdır. Bu bilince sahip insan gruplarının asimilasyona karşı bir direnç geliştirmeleri her zaman bir avantaj olarak kendi hanelerine yazılır ve kimliklerini korudukları varsayılır. Meselenin sadece bu düzlemde kalmadığı, diasporik grupların ulusal ve uluslararası arenada başta ekonomi ve siyaset olmak üzere birçok alanda oynadığı ciddi roller olduğu da görülmektedir. Diaspora bir rekabet alanıdır. Bu rekabet çift yönlü yaşanmaktadır. İlk diaspora grupları arasında (özellikle ekonomi ve siyaset alanında) yaşanan rekabet iken, ikincisi diaspora grupları için köken ülke ve mesken ülkelerin yaptığı rekabettir. Köken ülkelerin dışarıda yaşayan kendi diasporik gruplarıyla ve mesken ülkelerin içeride yaşayan başka ülke diasporalarıyla iyi ilişkiler geliştirmeleri, uluslararası arenada ellerini güçlendireceğinde yaşanan mücadelenin neden çok fazla önemsendiği anlaşılmaktadır. Bu tebliğ, tam da söz konusu olan “diasporalar arası/diasporalar için” yaşanan mücadelelere odaklanmakta ve farklı boyutları ile konuyu irdelemektedir. Bunun için son dönemlerde öne çıkan Çin ve Hint diasporik gruplarını mercek altına almakta, bu grupların ekonomide ve siyasette oynadıkları rolleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Karşılaştırmalı analize başvurularak hazırlanan tebliğde, Çin ve Hint diasporalarının klasik diasporik gruplarla karşılaştırılması yapılacaktır. Elde edilen sonuçlar ile birlikte Türk/Türkiyeli diasporik gruplar; diasporik bilinç, ekonomik ilişkiler ve siyasal etki açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kavramlar: Diaspora Savaşları, Diaspora Stratejileri, Anavatan, Mesken Ülke, Kalkınma.

* Prof. Dr., Hitit Üniversitesi, metinucar@hitit.edu.tr

Gender Based Violence against Refugee Women and Girls in Türkiye

Musa Umut Can Yüksel*

A series of civil uprisings, armed rebellions, major and minor uprisings that spread across the Middle East and North Africa (MENA) region in the early 2010s have resulted in large-scale migration or displacements. Türkiye, a country hosting the largest refugee population in the world, has generously provided protection for many years to persons of concern. While the infrastructural capacity, legal framework, socio-cultural dynamics, and inter-community relationships have been challenged towards the enjoyment of rights and accessibility of essential services, particular groups such as women in rural areas, women and girls that are sex workers, women with disabilities, undocumented women, Syrian women under Temporary Protection, International Protection status holder or applicant women are at higher risk of violence. The present paper seeks to scrutinize the field experiences of the Welthungerhilfe Protection team with gender-based violence (GBV) survivors as well as the operational response to GBV survivors and persons at risk of violence. Taking Gaziantep, Hatay, Mardin, and Istanbul as case study areas, this paper addresses the contextual differences in terms of difficulties and barriers encountered by refugee women and girls at risk of gender-based violence. This paper relies on semi-structured interviews carried out with state and civil society actors, as well as the in-debt expert reviews of 280 GBV cases identified by Welthungerhilfe's protection team in the second half of 2022.

The paper portrays difficulties faced by Syrian women and girls in reporting GBV incidents and accessing life-saving services such as safe shelter, health, legal assistance, and psychosocial support. It is thought that this paper can be an important resource to draw attention to these difficulties experienced by Syrian women and girls in Türkiye and emphasize the importance of engaging with community members in preventing violence and establishing coordination between governmental and non-governmental organizations in addressing the protection risks of survivors of violence.

Keywords: Gender Based Violence, Syrian Women, Violence Prevention, Child Marriage

* Protection Coordinator, Welthungerhilfe (WHH), umutcan.yuksel@welthungerhilfe.de

25-27
EKİM
2022

ULUSLARARASI GÖÇ VE YÜKSEKÖĞRENİMDE GÖÇMENLER KONGRESİ

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

UNHCR
The UN Refugee Agency

T.C.
MARDİN VALİLİĞİ
İL GÖÇ İDARESİ
MÜDÜRLÜĞÜ

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

UNHCR
The UN Refugee Agency

T.C.
MARDİN VALİLİĞİ
İL GÖÇ İDARESİ
MÜDÜRLÜĞÜ

İletişim:
gockongresi@artuklu.edu.tr

Web Sayfası:
www.artuklu.edu.tr/maugockongresi